

BRÄNNPUNKTEN

Arkivsamling

C. ROSENBERG, A.B.F.S.

Årg. 11

Nr 2

Juni 1953

HÖGANÄSKONCERNENS PERSONALTIDNING

Årg. 11 Nr 2 Juni 1953

Ansv. utgivare: P EG. GUMMESON

Huvudredaktör: B WALLGREN

Andre redaktörer: R KITTEL
R ENGBERG

Copyright

HÖGANÄS-BILLESOLMS AB, HÖGANÄS

UR INNEHÄLLET

»Mera bruk i baljan boys»

Ett reportage från Murbruksfabriken i Höganäs 4

»Stabiliserad» konjunktur-avmattning

Glimtar från samarbetsverksamheten koncernen runt 11

»5 kr. per pref. och 8 kr. per stam»

Intendent Kai Thorstensson kommenterar utförligt Höganäsbolagets bokslut 1952 16

»Roligt hålla på med fisket»,

säger reparatör Edmund Björnell, Baskarp, i intervjuotteriet 21

Chang, Ax, Erco och andra lokalkorrespondenter

presenteras i ord och bild 24

Höganäs under 1900-talets första år

Andra avsnittet av ing. W Örtenholms intressanta artikelserie 26

»Fåglar i bur» och »Varför bara gruvarbetare?»

Sign. P C t frågar och får svar 28

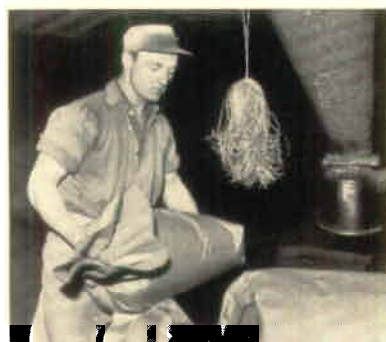
Midsommarblommor till husmödrar

överräckes i ett stort reportage av Roger 29

Blommor, diplom och presenter till jubilerande Höganäs BK

Litet kringprat vid 40-årsjubileet 32

Omslagsbilden: Hakon Hansen från Horsens i Danmark bollar med 50-kg:s säckar på Murbruksfabriken i Höganäs. Han är en av de färgstarka mannarna i reportaget »Mera bruk i baljan boys» på s. 4.

»Intresseväckande redogörelser

i personaltidningar» är ett av de medel, som brevkursen »Aktiva företagsnämnder» rekommenderar för den viktiga vidareinformationen från nämnderna till övriga anställda. Brevkursen ingår som bekant i den halvårskampanj för aktivare företagsnämnder, som Landsorganisationen, Tjänstemännens Centralorganisation och Arbetsgivareföreningen gemensamt startade i höstas. Kampanjen har sålunda vid det här laget passerat sitt akuta skede, men därför är det ju inte meningen, att intresset för företagsnämnderna skall slappna. Det faller sig då naturligt, att vi i denna spalt ägnar en stunds uppmärksamhet åt den roll, som just personaltidningen tilldelats i det här sammanhanget.

Om vi först ser

på problemet i stort, så konstaterar vi, att det f.n. finns omkring 3 000 företagsnämnder i landet men bara ungefär 150 personaltidningar. Flertalet företagsnämnder har följaktligen ingen möjlighet att göra sin verksamhet känd inom företaget genom detta medel. Å andra sidan representerar dessa 150 personaltidningar landets största företag och har en sammanlagd upplaga, som överstiger halva miljonen exemplar. Det är sålunda trots allt en stor procent av de företagsanställda, som kan nås via personaltidningar.

Redan vid tillkomsten

av den organiserade samarbetsverksamheten inom företagen på hösten 1946 fanns det åtskilliga personaltidningar i landet.

Oss emellan sagt:

Studerar man statistiken över deras tillblivelse, så är det tydligt, att just Samarbetsavtalet utgjort en kraftig puff i detta avseende. De ansvariga ledningarna och redaktionerna bakom dessa tidningar har också hela tiden haft klart för sig vilken viktig förmedlande länk personaltidningen är eller borde vara mellan företagsnämnden och de anställda. Inom den sammanlutning mellan landets personaltidningsredaktörer, Personaltidningarnas redaktörsklubb, som startades år 1945, har frågan om personaltidningen och företagsnämnden stått på dagordningen vid ett flertal sammankomster under årens lopp.

Det senaste mötet gick nyligen av stapeln i Norrköping och hade just nämnda problemställning som huvudpunkt på programmet. Det belystes inledningsvis från LO:s sida av ombudsman Ture Flybo och från SAF:s sida av sekreterare Rolf Lahnagen. Om redaktionella synpunkter talade redaktör Sven Jerstedt från Radiotjänst, som f.ö. påpassligt ordnade ett radioeko kring sammankomsten.

Samtliga talare, både de nämnda och de som uppträdde i den följande diskussionen, underströk kraftigt personaltidningens betydelse för nämndverksamheten. Vi skall nu i anknytning till denna diskussion och till brevkursen »Aktiva företagsnämnder» lägga ett par synpunkter på frågan.

»Det som står att läsa

i personaltidningen», heter det i brevkursen, »måste präglas av vederhäftighet och kunna vinna tillit, och detta bör kunna åstadkommas genom att företagsnämnden får inflytande på och kontakt med redigeringen av personaltidningen». Denna rekommendation ser ju nog så enkel ut i teorin och förefaller vara lätt att ordna inom företag med endast en nämnd. I praktiken ställer sig saken dock svårare inom ett företag av Höganäskon-

Bidrag till nästa nummer av »Brännpunkten» måste vara Red. tillhanda
senast den 1 augusti 1953.

cernens struktur med bortåt 30-talet nämnder och kommittéer och hundratalet sammanträden årligen. Hos oss är kontakten mellan företagsnämnden och redaktionen ordnad på det sättet, att kallelse till sammanträde utgår till tidningens redaktion, att dennas speciella kontaktman försöker bevista så många sammanträden som möjligt och att mötesprotokoll tillställs redaktionen. Det är naturligtvis ogörligt att återge hundratalet protokoll i sin helhet i personaltidningen. Ingen skulle f.ö. orka med en sådan lektyr. För vårt vidkommande får det stanna vid en journalistisk överarbetning av det material, som på ena eller andra sättet kommer redaktionen tillhanda från de olika sammanträdena, varvid vi försöker lyfta fram sådana saker, som har ett mera allmänt intresse, duktiga förslagsställare, vägande inlägg, goda uppslag och idéer, som kan tänkas vara impulsgivande för andra företagsnämnder osv. På detta sätt har vi hittills sökt fylla det krav, som i brevkursen formulerats som »intresseväckande redogörelser».

Vi vill dock

ingalunda påstå, att vi kommit fram till något idealtillstånd ifråga om reportagen från företagsnämnderna. När brevkursen pläderar för att företagsnämnden »får inflytande på och kontakt med redigeringen av personaltidningen», så vill vi för vår del säga, att vi är tacksamma för alla förslag, som kan främja en sådan kontakt. Särskilt besvärligt är det, som Ni nog förstår, när vi skall skriva om ett sammanträde, som vi inte haft tillfälle bevista och där vår enda kontakt kanske utgöres av ett knapphändigt protokoll. Borde inte nämnden, som dock enligt Samarbetsavtalet har ansvaret för vidareinformationen, i dylika fall känna sig särskilt manad att hjälpa oss sätta lite extra kött på benen! Erfarenheten visar, att det är så mycket intressant, som förekommer på ett nämndsammanträde, som kan vara värt att ta fasta på i en personaltidning, även om det kanske inte »gör sig» i ett protokoll, vil-

ket ju (?) bevars skall ha en mera officiell prägel. Här är väl f.ö. en örtagård, där lokal-korrespondenterna med fördel skulle kunna botanisera i betydligt högre grad än hittills.

Ofta möter man

påståendet, att den information, som lämnas i företagsnämnden, är alltför högteknisk och svårtillgänglig för »gemene man». Samma kritik riktas också gärna mot personaltidningen, så fort den avlägsnar sig från den rena kåseristilen. Här stöter vi på ett problem, som ombudsman Flyboo i den förutnämnda Norrköpings-diskussionen med rätta betecknade som »gigantiskt», nämligen problemet om skolning av de vidaste kretsar av vårt folk till en bättre förståelse av företagets vitala frågor. Brevkursen säger på tal härom: »Skolningen bör bl.a. sikta till att nämndledamöterna lär sig tala så, att de förstår varandras språk i tekniska och ekonomiska frågor. Termer och begrepp, som tekniska och ekonomiska experter dagligen brukar, kan vara främmande för arbetarna och måste förklaras. Arbetstagarna bör å sin sida eftersträva att tillägna sig kunskaper om de tekniska och ekonomiska sammanhangen.»

Detta är vackert tänkt,

och i den mån man inte ställer sina förväntningar för högt, så är nog allt gott och väl. Men man måste å andra sidan *besinna*, vad det innebär att begära av gemene man, att han skall förstå *alla* de invecklade sammanhang, som råder i de olika verksamhetsyttringarna inom t.ex. en modern storindustri, och vad det innebär att begära av »företagets representanter» -- som den inte fullt lyckade termen lyder -- att de skall popularisera och åskådliggöra *all* den information, som lämnas i företagsnämnderna. Man kommer snart till en gräns, där ytterligare popularisering inte är möjlig, hur skicklig pedagog vederbörande än må vara. Anledningen därtill belyses av följande utdrag ur ett anförande, som dir.

Gummesson höll för några år sedan inför akademiker i Lund: »Med kraven på ökad produktivitet och effektivitet differentieras och fullkomnas produktionen och produktionsmedlen i en grad, som gör det nödvändigt att tränga allt djupare in i naturens hemligheter. Dess förborgade resurser och krafter kan inte överblickas eller framdragas av den enbart tekniskt skolade ingenjören och ännu mindre av den handskicklige verkmästaren. Därtill kräves högt skolade och specialiserade vetenskapsmän. Det är vetenskapsmannen, med eller utan tillskott av teknisk utbildning, som får ansvaret för progressiviteten . . .»

Vi behöver inte gå

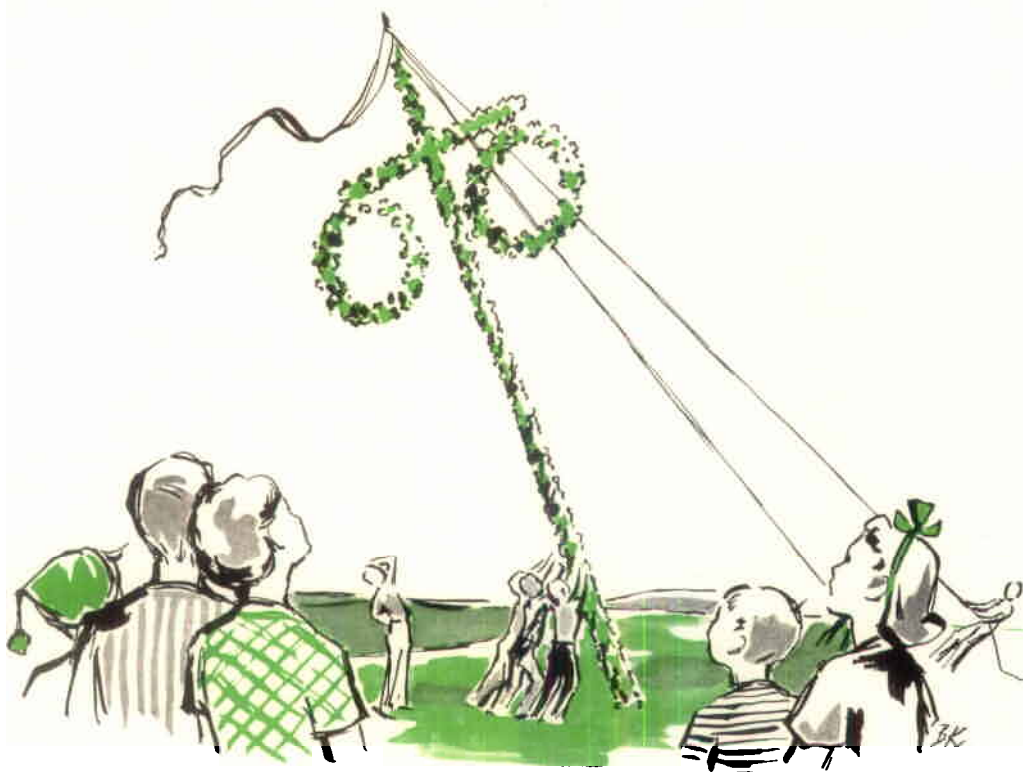
närmare in på vad denna inför våra ögon pågående utveckling, som har sin motsvarighet också på andra områden än det tekniska, innebär ifråga om möjligheterna för gemene man att förstå sammanhangen. Vad är då att göra? Ja, det är bara det, att man inte

får låta det bästa bli det godas fiende. Man får i varje läge göra, så gott man kan. Den enskilde får acceptera, att det finns saker, som han aldrig kommer riktigt underfund med men som kan vara bra ändå, att det finns personer inom ett företag, som sysslar med underliga ting, som inte vem som helst kan förstå men som likväl kan vara nog så nyttiga och nödvändiga.

Dir. Gummesson har en gång angivit nämndverksamhetens viktigaste uppgift vara att lära folk att umgås på arbetsplatserna. Det är vackert så. Och personaltidningens roll i *detta* sammanhang får väl helt enkelt anses vara att genom intressanta reportage göra den anstälde bättre förtrogen med just dessa arbetsplatser.

I år debuterar

treveckorssemestern för alla anställda. Vi önskar Er mycket nöje och rekreation under de — som vi hoppas — ljuvliga sommandagar, som stundar, och inte minst önskar vi Er

En Glad Midsommar

Överst: Pipan fylld med Capstan Navy Cut är den bästa kamraten för civilingenjör Lennart Helming, när det gäller att knäcka besvärliga nötter. Och av det slaget finns det många.

Nederst: Under juni har en ny kulkvarnsanläggning blivit klar vid Murbruksfabriken. Att installationsarbetet löpte efter ritningarna, passade givetvis förman Arne Engström på att kontrollera, så fort han kom åt.

Det ringer intensivt på 158, Murbruksfabrikens telefon. Mannen med den rutiga blazern lägger ifrån sig pipan, griper telefonluren och svarar med oförfalskad malmödialekt:

Helming.

Tjänare, det är Fredholm!

Välkommen tillbaka från nordpolen. Vad har du på hjärtat då?

Jo, för våra Alumo-tegel måste vi få fram en speciell, lufthårdnande cement. Och det illa kvickt.

Det ska vi nog ordna.

Det var så det började. Det var någon gång förra hösten. Ingenjör Ludvig Fredholm hade just återvänt till Höganäs från en serviceresor i Mellansverige. Han hade märkt, att kunderna på många håll åberopade en lufthårdnande cement av utländskt ursprung.

»MERA BRUK I BALJAN BOYS»

ETT REPORTAGE FRÅN MURBRUKSFABRIKEN, HÖGANÄS

Naturligt var, att han vid sin hemkomst snarast kontaktade driftsingenjören vid Murbruksfabriken i Höganäs, civilingenjör *Lennart Helming* - det var han, som lade ifrån sig pipan och som lovade att ordna biffen.

Alumo eldfast cement tar form

Problemet togs upp på ett keramiskt kollegium. Det är den instans, där forskning, tillverkning och service möts. Experimentarbetet startades genast och resulterade i en produkt, som blev klar till jul och som döptes till »Alumo eldfast cement».

Utan att lätta för mycket på förlåten kan röjas, att denna Höganäsbolagets eldfasta cement består av cyanit från Kenya, light blue ball-clay från England, petroleumulfonat från Amerika, vattenglas och rent vatten från Sverige. Första gången prövades produkten vid en mesagn i Husum. Resultatet blev --- för att tala med små bokstäver

lovande. Alumo eldfast cement är redan nu en känd och välkänd produkt, bl.a. hos storförbrukare som Asea, Sandvikens Jernverk och Svenska Metallverken. På ryktets vingar har sedan kännedomen om denna nya Höganäs-produkt spridit sig åt andra håll.

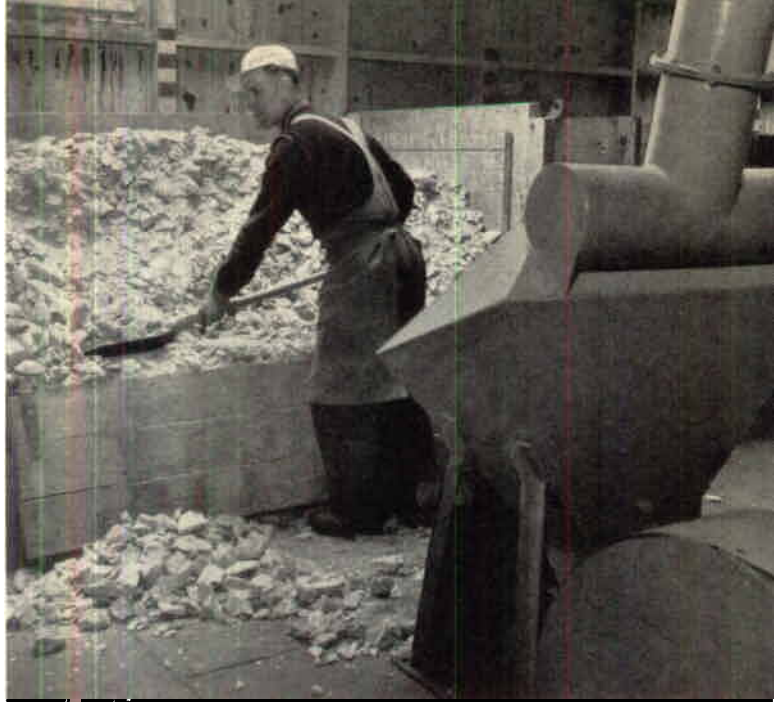
Men mycket har hunnit hända, innan Alumo eldfast cement hamnat i en valsverksugn i Sandviken. Murbruksfabriken är i mångt och mycket unik. Ett av särdragen är, att forskningsarbeten för den egna driften utföres på ort och ställe i ett hemtrevligt litet laboratorium. Fröken *Maj Carlsson*, rödhårig laborant och enda kvinnliga inslag på Murbruksfabriken, hjälper ing. Helming med en del slutprover. Hon ordnar med siktanalyser, bindetider och provsatser.

Här i det egna laboratoriet utför ing. Helming själv de flesta experimentarbetena, assisterad av fröken Carlsson, men när det gäller mera vittgående och tidsomspännande procedurer, kopplas givetvis Centrallaboratoriet in. Mycket stor del av sin tid har civilingenjören, fru *Barbro Aggeryd*, ägnat åt Murbruksfabrikens problem. Hon utför framför allt forskningsuppgifter på det syrafasta området, och i konstantrummet långt nere i Labbis' källare gör hon under vårt murbruksbesök svällningsmätningar i syra. Det är långtidsförsök, som kräver komplicerad apparatur och skyddade laboratorielokaler.

Sedan slutprovet godkänts på det keramiska kollegiet, är det så dags att köra igång tillverkningen. Nu dyker förman *Arne Engström* upp i sammanhanget. Kvick som en vessla kilar han omkring, planerar arbete, delar ut jobb, gör inspektionsronder, skriver rapporter, beställer råmaterial och gör sannolikt en massa saker till. Det roliga med honom är, att han liksom inte märks men ändå är i högsta grad både närvarande och påtaglig.

Gift med en kulkvarn

Nu skall vi då göra Alumo eldfast cement. En av ingredienserna — cyanit — males i kulkvarn. Att råvaran där får den rätta behandlingen, sörjer bland annat *Johan Pettersson* för. Han kallas i gemmen »Kulkvarns-Pettersson», men så har han också ingått ett lyckligt äktenskap med sin kulkvarn, som han sköter med kärleksfull omtanke. *Cyrus*

Att tönna chamottevagnar är en annan melodi än att lässa kol i gruvan, tycker forne gruvarbetaren Einar Dahlgren — skyddsombud och ledamot i samarbetskommittén — som dock trivs prima med sin nya miljö.

Spänstige dansken Hakon Hansen samlar alltid en beundrande åskådarskara, när han under frukostrasten utför några av sina gymnastiska konststycken. Truckföraren Ernst Lindh låter sitt fordon vila, medan arbetskamraterna *Cyrus Karlsson*, *Adolf Karlberg* och *Adolf Olsson* gör en paus i kaffedrickningen. *Holger Bendixen* — längst till höger — tycks däremot ha en utsläckt kaffetörst.

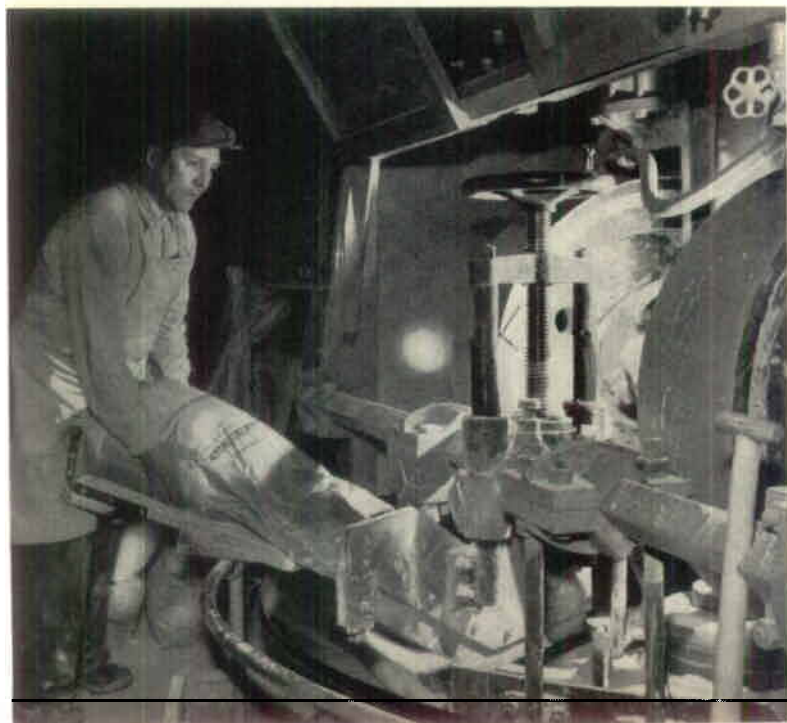
Fyra kornstorlekar på en gång siktas Edvard Larsson fram ur den finkrossade kvartsiten, och påpassligt överblickar han, att kornstorlekarna är de riktiga.

Karlsson malar in cyaniten till ett piggvälsverk, där råvaran krossas för att sedan via en elevator föras till en silo och därifrån genom en rundmatare in i kulkvarnen. En fläkt transporterar materialet till en vindseparator, där de alltför stora partiklarna avskiljes. Efter att ha passerat en cyklon och ett filter kommer produkten till en våg, där herrar Bertil Jönsson och Einar Persson griper in i schemat, fyller den pulveriserade cyaniten i säckar och forslar ut den till halvfabrikatlagret.

Den ball-clay, som ingår i Alumo Eldfast cement, har Axel Olsson fått på sin lott att ta hand om. Innan den siktas, malar han den på en satskoller med ett hjultryck av 3 kg per cm². Axel Olsson är en erkänt fridsam själ - - utom när han blir retad

Påminner Axel Olsson inte rätt mycket om en mjölnare, där han står vid sin kvarn? Men det är onekligen ett bastant mjöl han malar till - HVD syrafast murbruk heter produkten, och dess ingredienser garanterar verkligen hållfast vara.

6

och under älgjakten. Om det vill sig, arbetar han för tre - - minst.

Erik blandar i Eirich

Skånske mästaren i biljard, Erik Persson, kör tandem med Arnold Karlsson, mäktig taxeringsman inom Väsby storkommun, vid en Eirich-blandare, där slutprodukten tillverkas. I en »hund» med ganska så gigantiskt gap tömmes cyanit och ball-clay, medan de flytande ingredienserna fylls på direkt i blandaren, som bearbetar varje sats i cirka fem minuter.

Ernst Lindh, kallad »Sotarn», kör därefter ut de ljusblå, hermetiskt tillslutna plåtfaten till »syrafasta ladan» nere vid sjön. Och givetvis passar

Inte är det långt från Älmhult till skånska gränsen, men avståndet räcker för att klistra namnet »Smauland» på Bror Bengtsson, som kommer från Älmhult och som aldrig kan bli annat än smålänning - så Väsbybo han än råkar vara.

han under sin guppiga färd på att kasta en blick ut över Sundet, som ligger och glittrar i solgasset.

Ja, det var en av det 70-tal produkter, som körs fram vid Murbruksfabriken. Det är i mångt och mycket en struttillverkning - även om det går rätt mycket i de olika strutarna. Under fjolåret producerades i runda tal 15 000 ton eldfasta murbruk och infodringsmaterial samt 1 500 ton syrafasta murbruk. Av de eldfasta produkterna var 5 000 ton kollermalda och 4 000 ton kulkvarns-

malda. Produktionen av gryn- och stampmassor uppgick till 2 000 ton och specialmurbruk såsom eldfast cement till 1 000 ton. Som förstås kan man inte gärna köra fram 70 saker i taget.

Senior och junior sida vid sida

Flertalet arbetare vid Murbruksfabriken utgör mer eller mindre fristående arbetsenheter. Vid en snabbvandring genom fabriken träffar vi först *Einar Dahlgren*. I en s.k. tugg kombinerad med ett valsverk håller han för dagen på att krossa chamotte, som efter siktning fylls och får beteckningen chamottegryn nr 41. Han sköter sin hederliga skyffel med en ackurates, som vittnar om att takterna från de många åren i gruvan inte är bortglömda. Einar Dahlgren representerar fabriken utåt såsom skyddsombud och som ledamot

Edvard Olsson siktar eldfast murbruk. Att han fyllde de 60 i april, kan man inte ana, när man ser den spänstige mannen i aktion.

Här var det Alumo eldfast cement. Erik Persson — det är han, som är så säker i Carolinastöten — passar fyllningen vid Eirich-blandaren, medan kollegan Arnold Karlsson ser till, att de blå plåtfaten förslutes ordentligt.

Carl Bengtsson har just kört koncentrat för syrafast murbruk i en satskulkvarn med halvautomatisk tömning. Nu övergår »skeppar» Bengtsson till siktningen.

i Tegel- och Murbruksfabrikernas samarbetskommitté.

HM eldfast murbruk är en av de stora stapelprodukterna. På en koller fyller *Peter Cyrén* — fabriken oldtimer — de olika ingredienserna: tegelskrot, Bjuf F, rålera och margretebergslera. Och vid fyllningsaggregatet bollar dansken *Hakon Hansen* — fabriken junior — med säckarna. 280 säckar om 50 kg är den normala dagsransonen, vilket han finner vara lagom gymnastik för armarna.

På ett järnvägsspår, som löper längs fabriken ena sida, står vagnar med olika råvaror. *Oskar Sjöberg* »lässer» som bäst rå kvartsit från en vagn till en siktkoller. Den siktade produkten går sedan antingen till halvfabrikatlagret eller till silikafabriken. Han assisteras vid tömningen av *Bror Bengtsson*, vars vagna har stått i Älmhult. Inom

kamratkretsen kallas han därför aldrig för annat än »Smauland».

Svenskamerikanen *Edvard Larsson* sköter siktverket, där han fyller finkrossad, bränd kvartsit och siktar fram 4 kornstorlekar på en gång. Stor noggrannhet och påpasslighet fordras för att utföra detta jobb.

Syrafasta sjömän

Carl Bengtsson och *Gunnar Karlsson* har mycket gemensamt. De turas om att mala och sikta syrafasta murbruk. Och bägge har de i sina dagar varit »sailorboys». Som skeppare på m/s Höganäs och på m/s Tapperheten har Carl Bengtsson många gånger gått upp i Väneren och hämtat kvartsit vid Animskog. Och såsom kock och steward på Gorthonrederiets båtar har Gunnar Karlsson bekantat sig med världshaven. Han har drygat ut färsk-

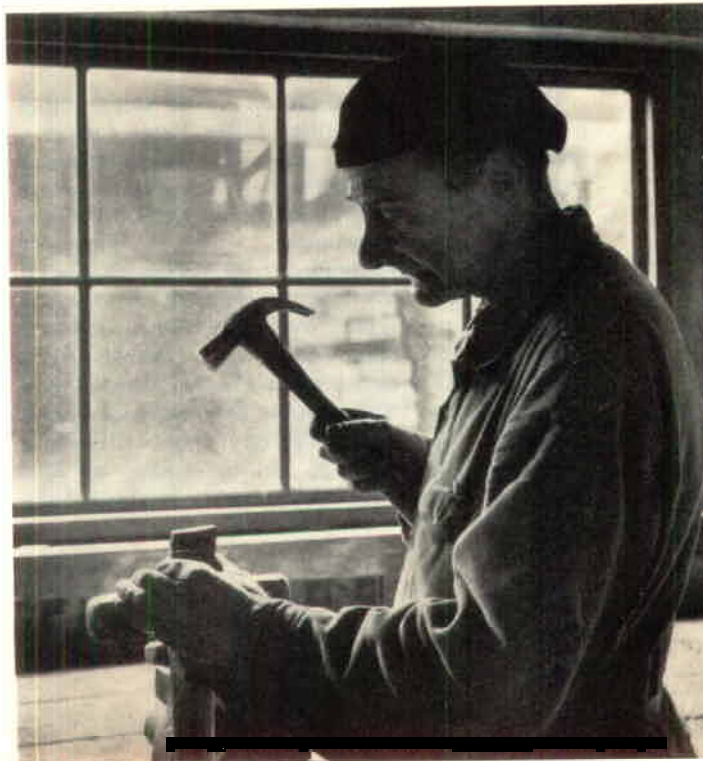
»To maa man være», det tycker åtminstone ungarlarna Bertil Jönsson och Einar Persson, som turas om med jobbet att fylla säckar och köra ut dem till lagret. Dessemellan hinner de utbyta förtroliga tankar om vem som utnyttjar fritiden på det trevligaste sättet. Båtar gillar de i alla fall bägge.

Kom inte in på Murbruksfabriken och fråga efter Johan Pettersson! Det lönar sig inte. Fråga efter Kulkvarns-Pettersson i stället. Då vet alla vem det gäller. Sin kulkvarn sviker han inte i första taget. Här kontrollerar han värmen till dess förvärmningsugn.

Fabrikens allt i allo är Holger Bendixen. Han är fraktgods-specialist. Han packar, emballerar och sätter på etiketter, och att han dessemellan hinner reparera verktyg, får man här ett synligt bevis på.

vattnet med diskvatten både i Svarta Havet och i Ishavet.

Är det männe bara en tillfällighet, att så många sjösäkra gossar samlats till Murbruksfabriken? För det kan väl inte bero på att ingen Höganäsfabrik såsom denna ligger »by the sea»? (Så klart vi talar engelska till sjömän!) I hela sin längd följer den strandkanten, och bara ett stenkast från fabriksknuten ligger havet. Nog känns det allt att under bistra ovädersdagar, när nordvästan sveper in med 25 sekundmeter, cykla ner till jobbet. Men så är fröjden så mycket större att under alla härliga solskensdagar vid frukostrasten kunna se ut över Sundet och låta blicken följa sjöhorisonten från Kullens bistra siluett i norr ner till Själlands töckniga strandkontur i söder. Och nog kniper det väl

MURBRUKSMÄN I NÄRBILD

- ★ Carl Bengtsson, skeppare, som inte glömt bort sina 37 år till sjöss. Han använder aldrig landkrabbers urvatnade vokabulär såsom »hit med repet» eller »tvätta golvet». Det heter »ta hem tampen» resp. »vaska durken».
- ★ Hakon Hansen från Horsens på Jylland, elitgymnast i varje tum, bollar med 80-kg:s säckar och går upp i handstans desse mellan.
- ★ Lennart Helming, född och uppfödd i Malmö, civilingenjörsexamen vid Chalmers, där han ett par år var assistent till professor J Arvid Hedvall vid Silikatinstitutionen.
- ★ Bertil Jönssons favoritintressen: fotboll, fiske, filmer. Fann filmen »Sommaren med Monika» fantastisk. Filmflickan Harriet A. vore fint kutter Smycke vid fisketur från Jompes.
- ★ Edvard Larsson, född i New Haven, Connecticut, USA, flyttade vid 11 års ålder därifrån »utrikes» till Lerberget. Seglat för om masten många år.
- ★ Ernst Lindh — enligt egen utsago »Strandbadens främste truckförare» (Obs! han har ingen konkurrent). Hederstiteln »Sotarn» har han fått efter sin far, som var sotare i Höganäs i 18 år.
- ★ Axel Olsson — specialitet älgjakt kring fädernegården i Stenestad på Söderåsen.
- ★ Edvard Olsson gratuleras lite i efterskott till 80-årsdagen den 23 april.
- ★ Einar Persson, liksom fyllningskollegan Bertil Jönsson road av båtar — främst sådana som går över till Danmark, som han gästar någon gång per månad för att bedriva naturstudier.
- ★ Erik Persson, skånsk mästare i biljard. Carolina heter specialvarianten. Bronsmedalje-rad för 325 poäng i en tävlingsstöt. Har gjort 679 på träning. Fantastiskt, tyckte fotograf Rosenberg, som är stolt över sina 60 poäng.
- ★ Oskar Sjöberg körde förr taxi i Arild, kör nu sikikoller. Påminner om en medelålders Karl XII.

en smula i sjömanshjärtat, när fartyg av alla de slag och alla de nationaliteter stävar förbi, bort över Kattegatt mot fjärran hamnar och kuster.

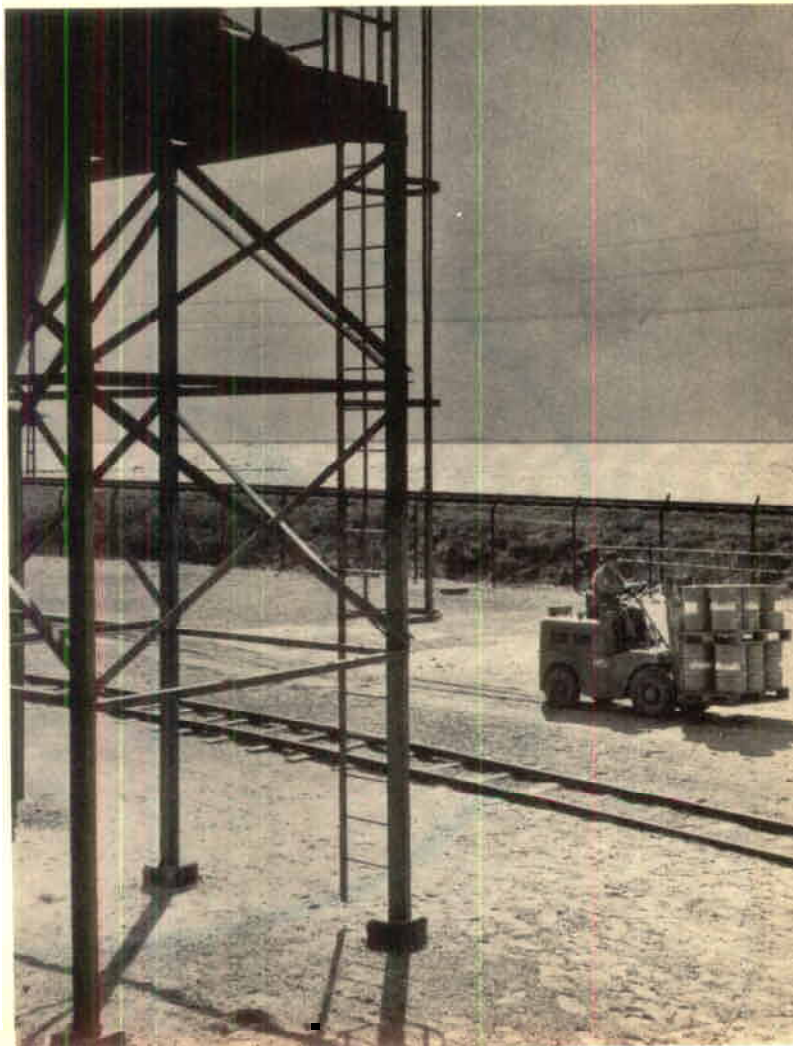
Men inte bara till sjöss danas det helyllekillar — för inom Murbruksfabriken tycks det bara finnas sådana. Förman Engström bekräftar intrycket. Han är med rätta stolt över sina mannar. Det är folk, som vill jobba och som kan jobba. Men det behövs. Här är genomgående arbeten, som kräver sin man. Tegelfabrikernas driftsing. Joachim von Wachenfelt lär en gång ha sagt, att det är svårare att komma in i Murbruksfabriken än i himlen. Man vill tro honom.

Rolff Kistner

Snart tycks det dra ihop sig till giftermål för fröken Maj Carlsson, som står för det kvinnliga inslaget vid Murbruksfabriken. Men god träning för sin nya syssla har hon då fått i laboratoriet, där hon vid sin arbetsbänk nästan kunnat leka husmor.

Lugn vilar sjön, och Ernst »Sotarn» Lindh får för dagen en rätt behaglig färd i solgasset, när han kör bort ett lass plåtfat med Alumo elfast cement till »syrafasta ladan». Men nog händer det, att nordvästanvinden sätter i, så att man knappt kan hålla sig kvar i förarsätet, säger Ernst Lindh, som njuter av att kunna få jobba i ständig kontakt med sjön.

KNAPPAR OCH SPAKAR

*Den nya fabriken står snart färdig att
avlösa en gammal, försliten.
Med blott några få man är den fullbesatt,
blott några av själva eliten.*

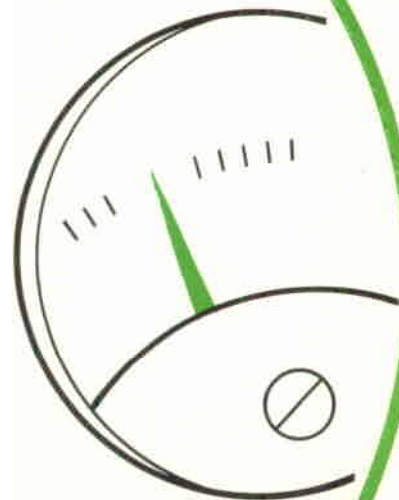
*En jobbare här och ett par andra där
är allt vad fabriken behöver.
Sen lär det väl ej bli så värst stor affär
av alla, som råkar bli över.*

*En rad utav kvarnar står färdig till språng
bak lurande bråkor och pressar.
Det tassar och knastrar på ljusgrå betong
från truckar i mörkblåa dressar.*

*Liksom för sig själv står en rostfri pulpet
och gnistrar emol lysrörsdagern.
Än gömmer dess runda tangenter diskret
den senaste tegelbruksschlagern.*

*Än hörs ett och annat fabriksfödsloskri,
och ettriga lufthamrar gnäggjar.
Än kastar ett bländvitt svetsfyrverkeri
sitt sken över kalkade väggar.*

*Snart är det väl bara ett uråldrigt skämt
»att gno, så att lederna knakar».
Nej, mänskan är född till att sitta bekvämt
och trycka på knappar och spakar.*

ETT MAGISKT ÖGA

*Ètt magiskt öga blickar stelt och stint
på teglet från kniehebplassen.
En blink -- och två stålarmar lyder blint
impulsen i transportprocessen.
Ètt bläckfisklikt monster, som gått i land,
med tentakler, lydiga, tämda,
står fjättrat över ett löpande band.
Och bredvid står vi smått beklämda.*

*En stel, kall stråle ur en magisk lins
är nyckeln till massproduktionen.
Den går av sig själv, när vi ej mer finns,
sen vi skaffat de lämpliga donen.
Ètt ryck i en spak, ett tryck på en knapp
så rullar den, tegellavinen.
Den är nog teknikens sista etapp,
den enögda tegelmaskinen.*

»Stabiliserad» konjunktur-avmattning

Man skulle kunna säga, att konjunkturavmattningen vid det här laget »stabiliserat sig». På de flesta håll har man nu hunnit vidta åtgärder för att effektivt bemöta det ganska kompakta köpmotstånd, som rått sedan ett år. Givetvis har ganska genomgående konjunktur- och marknadsöversikter måst tecknas i dunkla färger, men grundtonen har dock inte varit helt svart. Ovisst ter sig den närmaste framtiden för den eldfasta driften, vars tillverkning ju så intimt sammanhänger med järn- och stålindustrin. Den byggnadskeramiska driften seglar ännu i medvind. Den faktiska personalavgången vid gruvorna under årets första kvartal jämte inställd nyrekrytering under samma tid har medfört, att det i januari lämnade varslet om permitteringar inte synes behöva leda till någon tvångspermittering.

»Vad kostar det?» heter en film om ett företags kostnadsfrågor, som Ekonomisk Information spelat in i anslutning till kampanjen Aktiva Företagsnämnder. Filmen tilldrar sig vid en porslinsfabrik — av allt att döma Gustavsberg — och handlar om hur ett företag löser problemet att få ner produktionskostnaderna utan att för den skull pruta av på kvaliteten. Marknadens allt skarpare konkurrens kräver billigare varor, och målet nås genom ökade serietillverkningar, större sparsamhet med material, effektivare samarbete mellan alla inom företaget. Det är en bra film, och alla ledamöterna i *Schakt Gustaf Adolfs* samarbetskommitté, som såg den vid sitt marsksammanträde, fann den på samma gång lärorik och underhållande. Vid detta tillfälle uppmanade ing. Curt Peterson till noggrannare sortering av kolen, eftersom dessa nu betalas efter kalorivärdet och de senaste kolanalyserna visat dåligt resultat. Någon samlastning av kol, berg och lera kommer ännu inte att införas. Kommittén, där herrar Henning Olsson och Sten Sjögren är nya för året, kommer en lämplig lördag att studera bergförankring vid en annan gruva.

Med övering. Walter Cronström som ordförande hade samarbetskommittén vid *Byggnadskeramiska* driften — dvs. Rörfabriken i Höganäs och Stengodsfabriken — sitt första sammanträde den 30 mars. Sedan Rörfabriken nu åter disponerar ugn VII, har produktionskapaciteten för rörtillverkning ökat, framhöll C. i sin produktionsöversikt, och rörtillverkningen i Höganäs kommer sannolikt att bli större i år än under fjolåret. Eftersom produktionen av stengodsror nu är något för stor, har en del arbetskraft överflyttats från Stengodstill Rörfabriken, vilket får betraktas som ren omflyttning inom samma avdelning.

— När man nu har lyssnat till de positiva produktionsuppgifterna, står det klart, att Bolagets varsel om permitteringar var ett skrämskott före avtalsförhandlingarna, påpekade herr Gunnar Nilsson. I sin tillrättaläggande replik framhöll övering. Cronström, att den av honom lämnade produktionsöversikten ju gällde byggnadskeramiska driften, för vilken inget varsel avgivits.

— Hur länge efterfrågan på järnsvamp kommer att bli lika god som för närvarande, kan man inte

sia om, sade övering. Ake Frölich vid *Järnsvampsverkets* och *Järnpulververkets* sammanträde den 1 april. Fyra järnsvampsverk enligt Wibergsmetoden håller på att uppföras vid olika svenska järnverk. Järnsvamp framställd enligt denna metod kan dock kvalitetsmässigt inte mäta sig med den i Höganäs tillverkade. I slutet av nästa år beräknas det järnsvampsverk bli klart, som Grängesbergsbolaget bygger enligt Höganäsmetoden.

Anrikningsverk för sligen kommer att byggas i Höganäs under försommaren och stå klart omedelbart efter semesterperioden, framhöll ing. Axel Christoffersson. Det nya dammfiltret i återvinningsavdelningen är färdigt och inom kort också filtret i förberedningsavdelningen.

Efter en längre intrimningsperiod fungerar nu den nya vätgasanläggningen vid Pulververket tillfredsställande, och till den knytes stora förhoppningar. Anläggningen är den första i sitt slag i världen.

Produktionen vid *Kemiska fabriken* var under fjolåret betydligt lägre än under perioden 1950—51. Detta gäller alla produkter med undantag för garvämnen. För Håbinolprodukter var nedgången speciellt påtaglig. En ny typ impregneringsfärger, som bygger på ett nytt bindemedel, håller emellertid på att utprovas. Sedan kokning med natriumsulfid införts, har inga reklamationer på Konvertat förekommit, varför vi med tillförsikt kan se framtiden an i vad det gäller denna tillverkning, framhöll ing. Eric Nilsson i sin produktionsöversikt. Pigmenten för de nya färgerna är mycket dyra, påpekade han vidare. Ceresblått kostar t.ex. över 70 kr. per kg. Färgerna måste vägas upp på grammet, och en ny precisionsvåg har därför anskaffats. Ordf. poängterade, att Statens Provvningsanstalt ställer mycket stränga krav på tillverkaren i olika avseenden. Vid sammanträdet höll herr

Erik Kjellsson avslutningsvis ett uppskattat anförande om hur försäljaren ser på Kemiska fabriksens produkter.

I »Brännpunkten» 6/1946 lämnade ing. G Lindblad en sammanställning över vissa utgifter vid Centrallaboratoriets Analysavdelning. Fillic. Eric Högberg gjorde vid *Labbis'* senaste samarbetsmöte en jämförelse mellan 1946 års och fjolårets kostnader. De totala årliga kostnaderna har stigit från 250 000 kr. till 450 000 kr. Under denna tid har avdelningen utökats från 20 till 30 personer och omfattar nu även röntgen, spektrograf och fotolaboratorium. Av analyserna utföres 55 % för keramisk forskning och tillverkning samt 40 % för metallurgisk forskning och tillverkning. Gruvavdelningen betalar 1,5 % av analyskostnaderna.

I december i fjol varslades om driftsinskränkningar vid de eldfasta fabriker, och det framhölls, att dessa även skulle komma att beröra personalen vid *Centralverkstaden*. Det skulle närmast bli reparatörerna, som får mindre att göra, då inga större anläggningar kommer till stånd under 1953. Sedan länge har man vid verkstaden kört mycket på overtid. Denna kan dock begränsas framdeles, i den mån det är möjligt utan att alltför mycket förlänga leveranstiden. Harald Gustavsson hoppades, att den minskade orderingången var tillfällig och gjorde jämförelser med krisen inom sko- och textilindustrin förra året. Han hoppades vidare, att vi var konkurrenskraftiga för trucktillverkningen och andra stora arbeten.

— Orderingången är fortfarande mycket låg, sade överingenjör Bengt Aggeryd i sin översikt

för *Bjuvsverken*. Priserna har måst sänkas — i vissa fall med upp till 30 %. Det har visat sig, att järnverken har betydligt större lager chamotte-tegel än vad vi beräknat, och det medför, att vi bara får små order med i de flesta fall mycket korta leveranstider. Konkurrensen från utlandet är mycket hård, men på nyåret höjdes arbetslönerna i Västtyskland med 7,5 %, och det kan betyda, att konkurrensen mattas av något.

Inga förslag till förbättringar hade inlämnats sedan föregående sammanträde.

— De pågående ombyggnadsarbetena och en viss småsnålhet från Bolaget vid fastställandet av belöningen har nog medverkat till att antalet förslag har minskat, påpekade herr Evald Johansson, som hoppades, att det skulle bli ny fart på förslagsverksamheten, då driften i de nya avdelningarna kommer igång. Några större förbättringar kan det väl inte bli, men väl lite finputs här och var, menade herr Johansson.

Produktionen vid *Gunnarstorpsverken* överskred väsentligt den för 1952 uppgjorda planen. Till stor del berodde detta på att den vid årets början nyanställda arbetskraften hann akklimatisera sig och ständigt öka sin produktionsförmåga. Under innevarande år måste lerbrytningen reduceras avsevärt, beroende på driftsinskränkning vid *Bjuvsverken*. Efterfrågan på kol väntas också minska.

För samarbetskommittén vid *Nyvägsverken* skildrade övering. Magnus Smedberg i slutet av april, hur lagret av kol och lera stigit onormalt alltsedan i somras. Informationen överensstämde med den som han ett par dagar tidigare hade lämnat

BELÖNADE FÖRSLAG TILL FÖRBÄTTRINGAR

Förslagsställare	Anställd vid	Beskrivning av förslaget	Förslaget inlämnat
Filare Karl-Axel Olsson	Centralverkst., Höganäs	Kardanknut på skruvstycke	juni 52
Filare Erik Götrik	Centralverkst., Höganäs	Avdragare för kilmaskin	okt. 52
Reparatör Stig Cederberg	Järnpulververket, Höganäs	Anordning vid smörjning	nov. 52
Chaufför Hugo Magnusson	Transportkont., Höganäs	Detalj vid vagnmarkering	nov. 52
Snickare Elis Andersson	Snickerifabr., Höganäs	Sågmall	dec. 52
Krossare Sante Andreasson	Alumoverket, Höganäs	Anordning vid valsringbyte	dec. 52
Tvättare Arthur Nilsson	Alumoverket, Höganäs	Lyftanordning	dec. 52
Reparatör Thorvald Nilsson	Alumoverket, Höganäs	Anordning vid torkramar	dec. 52
Smältare Johan Olsson	Alumoverket, Höganäs	Dammutsugning vid ugn	dec. 52
Maskinskötare Ärni Jürgenson	Järnpulververket, Höganäs	Siktanordning vid kross	febr. 53
Maskinskötare Edvin Björnell	Slipmaterialfabr., Baskarp	{ Anordning i limrum	mars 53
		{ Anordning vid tryckmaskin	
Fabriksarbetare Tore Johansson ...	Slipmaterialfabr., Baskarp	{ Anordning vid pressverktyg	mars 53
		{ Transportanordning vid belägg-	
		ningsmaskineri	
Maskinskötare Allan Jacobsson ...	Slipmaterialfabr., Baskarp	{ Förbättring vid beläggningsma-	mars 53
		{ skineri	
Maskinskötare Elof Jakobsson	Slipmaterialfabr., Baskarp	Anordning vid rullmaskin	mars 53
Fabriksarbetare Verner Jansson ...	Slipmaterialfabr., Baskarp	Anordning vid siktmaskin	mars 53
Siktare Karl Lundqvist	Slipmaterialfabr., Baskarp	Anordning vid siktmaskin	mars 53
Fabriksarbetare Edvin Strähle	Slipmaterialfabr., Baskarp	Signalanordning vid ångpanna	mars 53

P E R S O N A L N Y T T

- **HANS ANDERSON**, som tidigare var serviceingenjör för kemiska produkter vid Mo och Dom-sjö AB, har efterträtt ing. Ivan Persson såsom försäljare och serviceingenjör vid Försäljningsavdelningen för specialprodukter, Höganäs. Ing. Anderson skall främst ägna sig åt glastextil.
- **SUNE BENGTTSSON** är nyanställd vid Orderkontoret, Höganäs, och biträder där herr Eric Fridlund på utländska skeppningsavdelningen.
- **HERMAN BRUNDIN**, chef för Metallurgiska forskningsavdelningen, for i maj till Hoeganaes Sponge Iron Corp. Han skall vara där några månader och främst följa igångsättningen ur metallurgisk synpunkt vid det amerikanska dotterbolaget.
- **GILBERT BÄCKSTRÖM** har nyanställts som expeditionsbokhållare vid Glasullsbolaget.
- **TORSTEN CARLBERG** har utnämnts till elektrikerförman vid Höganäsverken och efterträder där förman Mats Andersson.
- **RONNIE JÖNSSON**, tidigare vid Metallurgiska forskningsavdelningen, Höganäs, for i slutet av

maj till Riverton för att tillträda en befattning som laboratorieingenjör.

- **GUNNAR ROSENQVIST** är nyanställd på Bokföringsavdelningen, Höganäs.
- **INGVAR THEDIN** tillträder den 1 augusti en befattning som biträdande elektroingenjör vid Kraft- & Värmeavdelningen, Höganäs.
- **GUN WERIN** börjar under försommaren som medhjälpare på Biblioteket i Höganäs. Fröken Werin, som bl.a. skall sköta patentärenden, är kemisk ingenjör och har tidigare varit bibliotekarie vid Ferrosan i Malmö.
- **ÖRJAN WIBERG**, som en gång förut varit anställd i företaget, tjänstgör nu åter på Metallurgiska forskningsavdelningen, Höganäs. Bergsing. Wiberg återkom hit efter en på eget initiativ företagen, halvårslång resa i Indien.
- **ULF WIKMAN** började vid Slipmaterial-Naxos den 10 maj. Han är civilingenjör och arbetar vid Sliptechniska laboratoriet, Västervik.

vid ett möte med företagets varselmottagare. Han redogjorde nu utförligt för bakgrunden till det varsel om permitteringar, som lämnades i januari. På förhand kunde man inte veta, att personalavgången skulle bli så pass stor, att tvångspermitteringar slapp tillgripas. Gruvfogde Valerius Månsson berättade om vissa försök, som gjorts på linjebrotten för att minska propsförbrukningen genom att reducera antalet polter, dvs. träpackningar, utan att säkerheten eftersättes. Experimenten sker i intimt samarbete med skyddsombuden.

Den för *Hyllingeverken* uppgjorda driftsbudgeten på 4 milj. murtegel och 1/2 milj. dräneringsrör håller bra. Utredningsarbete pågår för att bättre lösa tillverkningsproblemen på platsen. Försöket att med ändrade råmaterial tillverka fasadtegel vid nuvarande ugnstemperatur hade inte utfallit till belåtenhet. Herr Tage Persson påtalade, att två man, som tjänstgjort vid bryggan vid blandningshon, hade fått sjuka ryggar, och att detta kunde bero på vibrationer från det med bryggan sammankopplade valsverket. Övering. Cronström meddelade, att dr Jonés skall kontaktas i saken och att möjligheten skall undersökas att frikoppla bryggan från valsverket.

I *Baskarp* redogjorde ing. Gösta Santesson för några besök, som han gjort hos en del storkunder på Baskarp-produkter. I många fall berodde besöken på reklamationer, men ing. Santesson poängterade för nämnden, att så gott som överallt hade anmärkningarna sammanhängt med att produkten använts felaktigt. Besöken resulterade inte bara i att rätt slipmetod lärdes ut — med ty

åtföljande besparing för kunden — utan också i att nya beställningar flöt in.

— Reklamationsärenden kan knappast lösas bara genom brevskrivning, sade ing. Santesson, utan kräver direkt ingripande på platsen av tekniskt trimmad och försäljningsugens representant.

Vid sammanträdet framfördes fem äldre och två nya förslag till förbättringar, som nämnden fann vara så bra, att de var värda belöning. Personalen i Baskarp har tydligen denna gång varit extra iderik, eftersom nio belönade förslag redovisas från Skaraborgsfronten.

I *Lomma* diskuterades hur olika en stor industri och en mindre fabrik av Lommafabrikens storlek träffas av eventuella permitteringar. Herr O Björkman ansåg, att en speciell svårighet uppstår genom den specialiserade tillverkningen, som försvårar omläggningen av driften. Man diskuterade även den utländska arbetskraften, och herr Willy Sjöström menade, att vi i Sverige ofta får behålla de utlänningar, som saknar verkligt intresse för sitt arbete och sin arbetsplats.

Vid *Handöls* företagsnämnds sammanträde i februari lämnades varsel om att personalstyrkan måste minskas med 9 man. Allt sedan 1920-talet har sulfatstenen — dvs. infodringsstenen för sulfatcellulosafabrikernas sodaugnar — varit en av huvudprodukterna. Kvantitativt är det den ojämförligt största produkten. Sulfatstenen har tagit 2 500 ton per år och kaminerna 400 ton. På grund av minskad försäljning är nu lagret av sulfatsten mycket stort, och gråbergsbrytningen måste därför inskränkas kanske några år framåt. R K

Fabriksarbetare
Leonard Leo,
Höganäs

Nära fyra decenniers tjänst vid fabriksdriften i Höganäs hade Leonard Leo bakom sig, då han i våras avgick med pension. Leo har trivts bra vid Höganäsbolaget, men längtan till landet lyser dock igenom, när han berättar, att hans största intresse är att läsa skildringar med motiv från landsbygden.

Det var också inom jordbruket, som Leo började sitt förvärvsarbete. Hans vagger stod i Välinge med födelseåret 1885. Efter anställning på olika lantgårdar i Kullabygden kom han 1914 till Bolaget. De första åren var han sysselsatt vid sjö- och järnväglastningen men flyttade sedan till Järnsvampsverket. Leo har således följt utvecklingen inom denna verksamhetsgren i trettio år, under vilka han gjort sig uppskattad för ett pliktroget arbete.

Fabriksarbetare
Karl Kristiansson,
Bjuv

Att Karl Kristiansson, Bjuv, är född 1885 på andra sidan Sundet, närmare bestämt i Skilskör i Danmark,

kan man inte gissa sig till. Men så kom han också tidigt till Sverige. Som 12 års pojke började han tjäna sitt levebröd vid lantbruk i Småland. 1905 gick Kristiansson under jorden, blev med andra ord gruvarbetare i Bjuv. I detta yrke passerade han under ett kvartsekel de olika graderna till kolhuggare. Som sådan gjorde han 1920 en fyra månaders visit på Spetsbergen. De två sista decennierna av sin anställning vid Bolaget arbetade Kristiansson vid fabriksdriften i Bjuv, och han hade vid sin pensionering 47 tjänsteår i företaget.

Gruvarbetare
Rikard Johansson,
Gunnarstorp

Femtiofyra års anställning och borta från arbetet endast en gång är väl en prestation, som söker sin motsvarighet. Det är gruvarbetaren Rikard Johansson, Gunnarstorp, som svarar för denna bragd. Och det var ett olycksfall, som tvingade till 14 dagars sjukledighet. Johansson har också varit en kärnkarl, som i sin krafts dagar var med och tampades i Billesholms atletklubb.

Född i Norra Vram 1885 började han vid 14 års ålder i Billesholms gruva och kom så småningom till Gunnarstorpsgruvan, där denne Bolagets och gruvans sanne trotjänare stannade till sin pensionering i våras.

Fabriksarbetare
Ivar Andersson,
Bjuv

Bland dem som känt trivsel i arbetet är Ivar Andersson, Bjuv. Han föddes i V. Broby 1884. Innan Andersson började på gamsen i Bjuv 1910, hade han först provat som åkeriarbetare i faderns rörelse. Sedan lockade militärlivet med tre års värving vid Kustartilleriet i Karlskrona, där han utbildades till sjukvårdare. Två år som handelsbiträde i Tranås föregick anställningen vid Bolaget. Andersson var sysselsatt som eldare och maskinist, innan han övergick till tegelbruket några år före pensioneringen i april månad.

Badmästare
Håkan Persson,
Skromberga

Under sina 43 år vid Skromberga- verken har Håkan Persson bara bytt sysselsättning två gånger. Först var han klinkerpressare i tre år, så under 33 år panneldare för att slutligen bli uppskattad badmästare. Född i Reslöv den 11 oktober 1883 — han blir alltså de sjuttio till hösten — är han skåning till hela sin själ. Som stamanställd konstapel stod han framför sin avdelning, då Kungl. Vendes Artilleriregemente i Kristianstad mobiliserade vid unionskrisen 1905. När uniformen väl var avlagd, jobbade han ett par år vid brandkåren och Borgens färgeri i Lund och lika lång tid som snickare vid Landskrona nya gjuveri. 1910 kom han till Skromberga, som han förblivit trogen till sin pensionering i våras.

De sanna högtidstunderna hos familjen Persson är, när barnbarnen samlas från rikets alla hörn till det trevna hemmet i Elestorp.

Fabriksarbetare
Georg
Fredriksson,
Bjuv

Som många andra »skånepågar» började Georg Fredriksson, Bjuv, sitt förvärvsarbete som vaktpojke. Han föddes i Sireköpinge 1881, och efter en tids sysselsättning vid jordbruket blev han trädgårdsarbetare i Hälsingborg. 1906 kom Fredriksson till tegelbruket i Bjuv, där han efter många års arbete vid lastningen blev generatoreldare. Vid tiden för sin pensionering på nyåret tjänstgjorde han som kvarnmatare. Då hade Fredriksson passerat de 70 och hade 47 år i Bolagets tjänst bakom sig.

Stengodsarbetare
Hilding Hansson,
Höganäs

Med berättigad stolthet kan pensionerade stengodsarbetaren Hilding Hansson, Höganäs, bära Pro Patrias medalj för långvarig och trogen tjänst. I 56 år har han nämligen varit anställd vid Bolaget, hela tiden vid Kärlfabriken eller, som den nu kallas, Stengodsfabriken. Hansson föddes i Väsby 1884 och började vid 12 års ålder som upppassare till formare och drejare. Det var på den tiden, då man uteslutande gjorde prydnadskeramik och hushållskärl. Långt innan han slutade sin tjänst, hade produktionen av syrafast gods trängt ut dessa tillverkningar.

Från pojkåren minns jag särskilt den traditionen att under julhelgen smycka fabriken med granar och transparanger. I fönstren hade vi levande ljus. Långt fram på »nyare tid» höll man fast vid seden med blommor på arbetsplatsen. Det skapade på något sätt en hemtrevlig miljö. Kamratskapet har alltid varit gott i Kärlfabriken, slutade den ungdomlige veteranen.

Verkstadsarbetare
Vilhelm Möller,
Gunnarstorp

– En julnatt 1913 blev jag, bosatt i Snoggarp, kallad till Gunnarstorp av ingenjör Lundgren för att rädda värmepannorna. Anledning därtill var, att de ordinarie eldarna tagit sig en styrketår för mycket. Det blev en ansträngande julnatt för mig.

Denna händelse bland många andra dök upp i minnet, när verkstadsarbetaren Wilhelm Möller, Gunnarstorp, berättade om sina 45 tjänsteår vid Bolaget. Han är född i Saxtorp 1882 och kom 1905 till Bjuvsverken som verkstadsarbetare. Efter tre års anställning vid andra företag återkom han till Bolaget som verkstadsarbetare i Gunnarstorp.

Sång och musik har varit Möllers stora hobby, och han kan ännu trots åldern roa sina kamrater med en trudelutt.

Schaktspumpare
Edvin Strömberg,
Gunnarstorp

En dagsförtjänst av 60 öre fick Edvin Strömberg, Gunnarstorp, då han som 12-åring började tjäna sitt livsuppehälle på Hasslarps boställe. Han är född i Strövelstorp 1885. Efter några år som möllare kom Strömberg 1909 till Nyvång, där han som pumpare var med om schaktssänkningen. Från detta arbete minns han ett allvarligt missöde. En av pannorna sprang läck, och pumparna sänktes tre meter under vatten. När pannan var reparerad och läns pumpningen åter kunde börja, blev vattnet i schaktet kokhett. Fem års sysselsättning som gruvarbetare i Gunnarstorp avbröts av en svår sjukdom 1920. Så blev Strömberg åter schaktspumpare, vilket arbete han haft fram till pensionsåldern.

Diversearbetare
Alfred Andersson,
Gunnarstorp

Född i Höja 1885 började gruvarbetare Alfred Andersson sitt förvärvsarbete som smedlärling. Han tröttnade snart på detta yrke och tog anställning i Höganäs gruva. Här fick han med hjälp av häst ombesörja transport av gruvlassen under jord. Andersson var sedan ute och provade, hur järnvägsrallare lever livet. 1915 återkom han till gruvdriften, denna gång i Gunnarstorp som kolutlastare. På grund av ryggskada har han det senaste kvartselet varit sysselsatt som diversearbetare.

Fabriksarbetare
Adolf Johansson,
Höganäs

Trots att fadern hade ett större jordbruk i Veinge i Halland, där Adolf Johansson såg dagens ljus en marsdag 1886, sökte han sig som 17-åring till andra förvärvsområden. Han provade flera olika sysselsättningar inom byggnadsfacket och hamnade 1911 i Höganäs. Och så blev Johansson vad han själv minst tänkt sig, kol- och lerlastare vid Schakt Gustaf Adolf. Detta arbete hade han i 21 år och kom sedan till fabriksdriften med anställning inom olika avdelningar. Som packare i Järnsvampsverket var han sysselsatt i 15 år.

— De timmar, jag varit borta från arbetet under min 42-åriga tjänst vid Bolaget, är snart räknade. När man har haft nio barn att mäta och dessutom byggt eget hus på den tiden, då ett sådant företag ansågs som ett vågspel, har man inte fått vara rädd för extra arbete under fritiden. Och inte heller tänker jag gå sysslös, så länge jag får behålla hälsan, sa den spänstige, 67-åriga pensionären.

»5 kr. per pref. och 8 kr. per stam»

Intendent KAI THORSTENSSON kommenterar Höganäsbolagets bokslut 1952

Enligt den kortfattade kommuniké, som i slutet av mars månad lämnades till TT, redovisar bolaget för år 1952 efter skatter och avskrivningar en nettovinst av 3,86 milj. kronor mot 3,90 milj. kronor föregående år. Vidare meddelades, att den utbetalda lönesumman uppgått till 24,7 milj. kronor mot 20,6 milj. kronor föregående år. Styrelsen föreslår en utdelning av 5:— kronor per preferensaktie och 8:— kronor per stamaktie samt en avsättning till reservfonden med 0,43 milj. kronor. Den föreslagna utdelningen motsvarar 4,89 % på bolagets eget kapital. Ovanstående TT-meddelande utgör så att säga bokslutet i ett nötskal. Styrelsens och verkställande direktörens årsredovisning, den s.k. förvaltningsberättelsen, som nu föreligger i tryck, innehåller bl.a. följande vinst- och förlusträkning samt den på s. 18 återgivna balansräkningen, båda per 31/12 1952:

Vinst- och Förlusträkning per den 31 december 1952 (i 1 000 kr.)

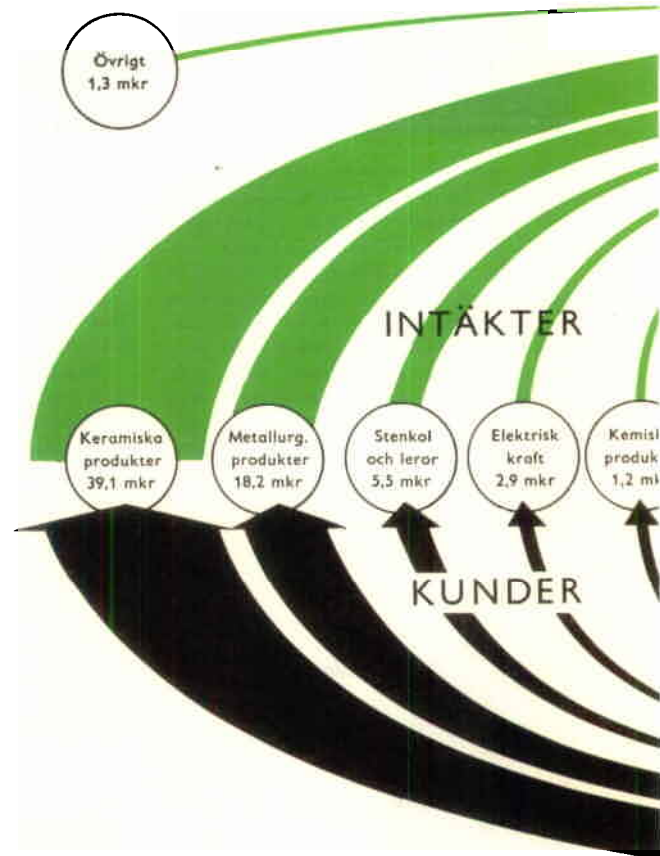
Intäkter

Intäkt av bolagets rörelse:		
Industriell drift	16 229	
Jordbruk	69	16 298
Vinstutdelning å aktier:		
i dotterbolag	322	
i andra bolag	1	323
Räntor:		
Räntor från dotterbolag	517	
Övriga ränteintäkter	387	904
Vinst å avyttring av anläggningstillgångar och å utlottade obligationer	89	
	Kronor	17 614

Kostnader

Räntor		985
Skatter		3 551
Investeringsavgift		128
Avskrivningar å:		
Maskiner och inventarier	4 825	
Bostäder och övriga byggnader	216	
Fabriksbyggnader	827	
Järnvägsspår	5	
Schaktsbyggnader	33	
Kolfält och lerfyndigheter	297	6 203
Allmänna förvaltningskostnader		964
Avsättning till pensionsstiftelse		1 919
Nettovinst		3 864
	Kronor	17 614

Som kommunikén talade om, uppgick nettovinsten till 3,86 milj. kronor. Denna framkommer

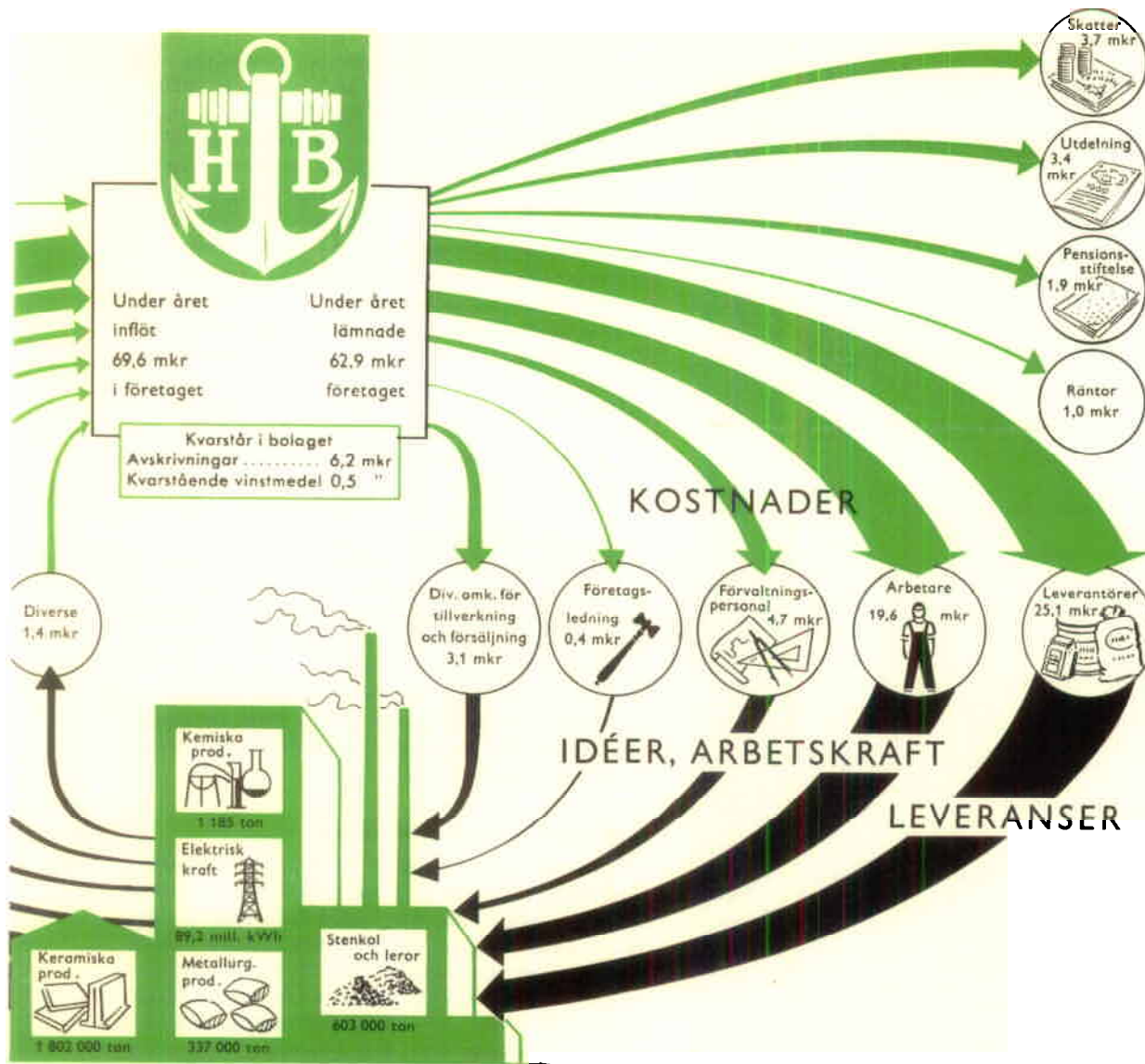

Höganäs-Billesholms AB:s vinst- och förlusträkning 1952 åskådliggjord i form av ett ekonomiskt kretslopp

på bolagets vinst- och förlusträkning, som återges i schematisk bild här ovan. Bilden visar alltså inte blodomloppet hos människan utan avser att åskådliggöra det ekonomiska kretsloppet i bolaget. Till vänster ser vi intäkterna och till höger kostnaderna.

Keramiska försäljningen hälften av den totala

Ser vi först på intäkterna, finner vi, att försäljningen av keramiska produkter är något större än alla övriga bolagets produkter. Den utgör i runt tal hälften av den totala omsättningen. Därnäst i vikt kommer försäljningen av metallurgiska produkter, som utgör ungefär hälften av de keramiska. Försäljningen av kol och leror uppgår till något mer än 5 milj. kronor, ett relativt blygsamt belopp med hänsyn till omfattningen av bolagets gruvdrift. Vi får emellertid komma ihåg, att största delen av bolagets produktion av stenkol användes i bolagets egen rörelse. Av de under fjolåret utbrutna 332 000 ton stenkol användes sålunda 227 000 ton i driften, 49 000 ton ökade lagret, och resten

TILLVERKNINGARNA

eller 56 000 ton försålde. Brytningen av stenkol har i förhållande till i fjol ökat med ca 60 000 ton. Även brytningen av lera har ökat med ca 40 000 ton. Därigenom har framför allt ett välbehövligt tillskott till lerlagren erhållits. Denna ökning har möjliggjorts genom den kända importen av arbetare från Tyskland. Beträffande övriga produkter kan - bortsett från byggnadstegel - sägas, att bolagets produktionsapparat varit utnyttjad i full utsträckning.

I ovannämnda bild redovisade övriga intäkter utgöres av vinstutdelning å aktier i dotterbolag, räntor samt vinst å avyttrade anläggningstillgångar.

Inkomst- och utgiftsräntor lika

På högra sidan av bilden upptages kostnader för råvaror och förbrukningsmaterial, kraft, reparationer m.m., löner samt diverse omkostnader för tillverkning och försäljning, vilka tillsammans utgör nära tre fjärdedelar av totalkostnaderna eller ca 53 milj. kronor.

Vidare ser vi en räntepost på ca 1 milj. kronor. Det är intressant att anteckna, att inkomsträntor och utgiftsräntor uppgår till ungefär samma belopp.

Tjänstemannens pension del av lönen

Posten på 1,9 milj. kronor till pensionsstiftelsen torde tarva lite närmare förklaringar. Den är avsedd att täcka en del av bolagets pensionsförpliktelser. Förr betraktades pensionen oftast som en belöning för lång och trogen tjänst. Vid anställningstillfället diskuterades sällan pensionens storlek, när den skulle utgå etc. Numera diskuteras nästan alltid vid anställning av tjänstemän pensionens omfattning. Pensionsförmånen utgör en del av tjänstemannens lön. Tjänstemannen får alltså sin lön dels i form av kontanter, dels i form av pensionsförmåner. Pensionsförmånerna inestår hos bolaget och utbetalas först vid tjänstemannens pensionering. Det är för att säkerställa denna bolagets skuld till de anställda, som ovannämnda avsättning till pensionsstiftelse skett. Pensionsför-

Balansräkning per den 31 december 1952 (i 1000 kr.)

Tillgångar

Omsättningsstillgångar

Kontanta penningar och banktillgodohavanden	7 351	
Accepterade växlar	149	
Kundfordringar	9 455	
Övriga fordringar	6 254	
Obligationer	2 209	
Lager av färdiga varor, varor under tillverkning, råvaror, hjälp- och driftmaterial	11 764	37 182

Anläggningstillgångar

Långfristiga lån till dotterbolag	16 279	
Aktier i dotterbolag och andra aktier	12 748	
Jordbruksinventarier och kreatur	123	
Maskiner	2 065	
Nyanläggningar	17 543	
Bostäder och övriga byggnader	3 221	
Jordbruksfastigheter ..	3 210	
Fabriksbyggnader	16 620	
Järnvägsspår	39	
Schaktsbyggnader	528	
Kolfält o. lerfyndigheter	8 752	52 101
		81 128

Kronor 118 310

Skulder

Oguldna skatter belöpande på tiden intill bokslutet	1 785	
---	-------	--

Kortfristiga skulder

Skulder till leverantörer	3 006	
Övriga	6 769	9 775

Långfristiga skulder

Obligationslån 1947	15 000	
Förlagslån 1950	15 000	
Höganäs-Billesholms AB:s Pensionsstiftelse 1951	5 000	
Övriga	2 654	37 654

Värdeminskningsskonto för fordringar ..	91	
---	----	--

Eget kapital

Preferensaktiekapital ..	7 500	
Stamaktiekapital	37 500	
Reservfond	7 550	
Dispositionsfond	1 500	
Investeringsfond för byggnader	350	
Byggnadsfond	4 000	
Diverse reserverade medel	1 428	59 828

Vinst å bolagets verksamhet

Balanserad vinst:

Disponibel vinst enligt föregående års balansräkning	9 113	
Disponerat för utdelning	3 375	
Disponerat för reservfonden	425	
	5 313	

Årets nettovinst	3 864	9 177	69 005
------------------------	-------	-------	--------

Kronor 118 310

månerna kan även täckas genom försäkring i ett försäkringsbolag. Så har tidigare varit fallet i vårt bolag. Tjänstemannen har varit pensionsförsäkrad i Svenska Personal-Pensionskassan (SPP). På grund av bestämmelserna i gällande lagstiftning kan emellertid ett försäkringsbolag knappast utfå mer än 3 % effektiv ränta på sina placeringar. Användes däremot medlen i bolagets rörelse, kan betydligt större avkastning erhållas. Då bolagets kapital på grund av sin placering i många olika förmögenhetsobjekt såsom naturtillgångar, varulager, fastigheter och maskiner alltid anses kunna bevara sitt realvärde och därigenom utgör fullgod säkerhet för de anställdas pensionsfordringar, beslöt bolagsledningen att lämna SPP och ta pensioneringen i egen regi. Åtgärden medförde en god förbättring av bolagets likviditet.

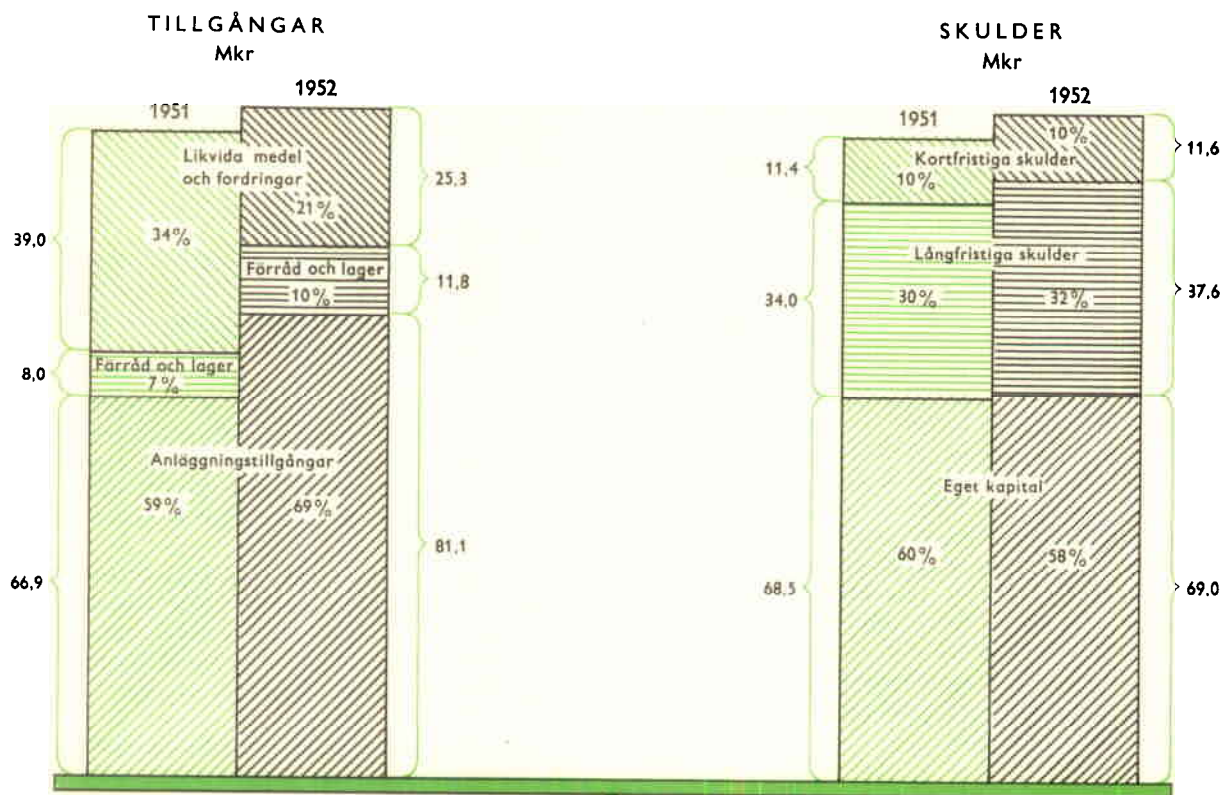
Nästa post på kostnadssidan är utdelningen till aktieägarna. Såsom inledningsvis meddelats föreslår styrelsen, att det utdelas 5: — kronor per preferensaktie och 8: — kronor per stamaktie. Den sammanlagda utdelningen uppgår till 3 375 000 kronor. Före kriget erhöll aktieägarna i utdelning 2 100 000 kronor. Då aktieägarna under år 1951 investerat ytterligare ca 10 milj. kronor i bolaget inses lätt, att aktieägarna genom den föreslagna utdelningen får en ganska blygsam kompensation för penningvärdets fall.

Skatterna lika med nettovinsten

Skatterna uppgår enligt vinst- och förlusträkningen till 3,55 milj. kronor och utgör ungefär samma belopp, som den redovisade nettovinsten. Detta sammanhänger med skattesystemet. Bolagskatten utgör som bekant ca 50 % på den deklarerade inkomsten. Härtill kommer för första gången en post på vinst- och förlusträkningen, nämligen investeringsavgift 0,13 milj. kronor. Även denna är en skatt till staten. Beloppet kan förefalla relativt obetydligt med hänsyn till storleken av bolagets investeringar. Investeringsavgiften utgör 12 % av det investeringsskattepliktiga beloppet. Då emellertid bolagets under året färdigställda investeringar till största delen kontrakterades före den 1 juli 1951 och dylika investeringar är befriade från investeringsavgift, är detta förklaringen till beloppets blygsamhet. Under kommande år torde investeringsavgiften, om den inte avskaffas, komma att uppgå till väsentligt högre belopp.

Avskrivningarna otillräckliga

Den största kostnadsposten på vinst- och förlusträkningen utgöres av avskrivningar, 6,2 milj. kronor. I förhållande till 1951 har dessa ökat med ca 2 milj. kronor. Som tidigare framhållits i dessa spalter, är avskrivningarna, trots det ökade beloppet, fortfarande otillräckliga. Avsikten med avskrivningarna är att för bolaget möjliggöra återanskaffning av byggnader och maskiner, som är förslitna eller omoderna. Skattemässiga avskrivningar medges endast på det ursprungliga anskaffningsvärdet och inte, som rätteligen borde ske, på det aktuella återanskaff-

Denna »våg» visar Höganäs-Billesholms AB:s balansräkningar 1951—1952

ningsvärdet. Det inses lätt, att i tider med fallande penningvärde avskrivningarna ur företagsekonomisk synpunkt måste bli otillräckliga. Antag t.ex., att en maskin inköpts år 1938 för 1 000 kronor. Vi har då genom avskrivningar på ett anskaffningsvärde uppsamlat ett belopp på 1 000 kronor för att köpa en ny maskin, som i dag kostar kanske 3 000 kronor. Nackdelarna motverkas kanske något därigenom att aktiebolagen medges s.k. fri avskrivning på maskiner och inventarier. Bolagen kan därigenom under ett s.k. gott år göra större avskrivningar än som motiveras genom maskinens förslitning eller minskning av den ekonomiska livslängden och på så sätt bilda ett slags kollektiv reserv för nyanskaffning av maskiner.

Hur värderas tillgångar och skulder?

Det har nu redogjorts för bolagets intäkter och kostnader, och vi skall övergå till att tala lite om bolagets tillgångar och skulder, som brukar sammanställas i en balansräkning. Balansräkningen kan härvid liknas vid en våg. Den vänstra vågskålens staplar motsvarar balansräkningens tillgångssida och visar kapitalets användning. Högra vågskålens staplar motsvarar balansräkningens skuldsida och visar kapitalets anskaffning. För jämförelse har vi i den schematiska bilden visat både 1951 och 1952 års balansräkning.

Bolagets redovisade vinst sammanhänger med hur tillgångar och skulder värderas. Aktiebolagslagen ger klart besked om hur en värdering skall ske. Tillgångarna får i princip inte upptagas vare sig över deras verkliga värde eller över deras anskaffnings- eller tillverkningsvärde. De skall med

andra ord värderas enligt det s.k. lägsta värdets princip. Däremot föreligger inget hinder att värdera tillgångarna för lågt. Genom att upptaga tillgångarna lågt skapas s.k. dolda reserver. Ett vanligt sätt att skapa en dold reserv är att värdera varulagret under anskaffnings- eller produktionskostnaderna.

Lagerreserven oförändrad år från år

Vid värderingen av lagret har bolaget sedan flera år tillbaka tillämpat den principen, att lagerreserven bör vara oförändrad år från år. För att eliminera inflytandet av penningvärdets förändringar har därför det ingående lagret konsekvent omräknats efter det utgående lagrets inköps- resp. produktionspriser. Den ingående lagerreserv, som framkommer efter denna omräkning, användes som utgående lagerreserv. Därigenom kommer en förändring av lagrets värde i balansen alltid att avspegla en förändring av lagrets kvantitet. I årets bokslut har emellertid förutom lagervärdenas omräkning enligt ovanstående princip företagits en nedskrivning, varigenom en viss ytterligare ökning av reserven ägt rum.

Då även det allmänna har intresse av företagets konsolidering, tillåtes en nedvärdering av tillgångarna även ur skattesynpunkt, dock inom vissa gränser.

Dolda reserver är inga kontanter

Ett vanligt misstag vid värdering av ett företag är emellertid att jämställa dolda reserver med kontanta medel. De dolda reserverna är inte på något sätt jämförbara med kontanta medel. Innan de

kan uttagas ur företaget, skall de nämligen beskattas. Jag vill med några ord förklara, hur beskattningen verkar.

Om en dold varulagerreserv på 100 kronor upplöses, dvs. ingår i företagets redovisade vinst, kommer den att beskattas med ca 50 %. Alltså återstår av den dolda reserven endast 50 kronor. Skall denna dolda reserv vid bolagets upplösning tillföras aktieägarna, utgår en utskiftningsskatt med 40 % på de 50 kronorna, alltså återstår 30 kronor av den ursprungliga dolda reserven på 100 kronor eller 30 %. — Skall nämnda dolda reserv tillföras aktieägarna i form av utdelning, utgår även skatt på densamma på upp till 80 %. I medeltal torde även denna skatt utgöra ca 50 %.

Vidare får vi inte glömma bort, att de dolda reserverna är avsedda att utgöra ett slags prisfallsskydd, fast vi under de konjunkturer, som rått de senaste 10—15 åren, inte behövt begagna oss därav. Men tiderna kan ändras. Jämför krisen 1920—1921, då priserna föll med 50—60 %! Om vi då haft en friare lagervärdering, hade många företagsfallissemang och därmed följande arbetslöshet kunnat undvikas.

Likviditeten tillfredsställande

Vid jämförelse av 1951 och 1952 års balansräkningar märker vi på tillgångssidan, att bolagets kontanta medel minskat från 21,7 milj. kronor till 7,4 milj. kronor. Denna minskning beror på ökning av varulager, obligationer samt investeringar, dels i bolagets dotterbolag i Amerika, dels i nyanläggningar inom bolaget. För att skaffa medel till investeringar i Amerika emitterade bolaget under 1951 nya aktier, som tillförde oss ca 10 milj. kronor i friskt kapital. Dessa 10 milj. ingår bland de här ovan nämnda kontanta medlen på 21,7 milj. kronor. Trots nedgång i de likvida medlen torde likviditeten kunna betraktas som tillfredsställande. Obligationerna har ökat med ca 0,7 milj. kronor, beroende på uppköp av egna obligationer att användas vid amorteringen av vårt obligationslån den 1 jan. 1953. »Långfristiga lån till dotterbolag» har ökat väsentligt, beroende på den ovan omtalade investeringen i Amerika, vilken har skett genom att Höganäsbolaget lånat dotterbolaget i Amerika, Hoeganaes Sponge Iron Corporation, något mer än 10 milj. kronor.

Posten »pågående nyanläggningar» har under året ökat med ca 4,6 milj. kronor och slutar på 17,5 milj. kronor, vilket alltså betyder, att anläggningar med värde av nämnda belopp inte är avslutade. Till följd av de rådande konjunkturerna nedskäres alla nyinvesteringar till ett minimum. Endast mindre belopp erfordras för att avsluta de nu pågående nyanläggningarna. Bland större arbeten, som ännu pågår, märkes den nya järnpulverfabriken i Höganäs samt uppföringsschakt och krossverk i Skromberga.

Bland större nyanläggningar och moderniseringar, som avslutats, kan nämnas den s.k. våtberedningsavdelningen i Bjuv. Därmed är den sedan flera år tillbaka pågående ombyggnaden och

moderniseringen av tegelfabrikerna i Bjuv i stort sett genomförd. I Trollhättan är ombyggnaden av fabrikshallen och moderniseringen av ugnsavdelningen färdig.

Fastighetskatten fördubblas

Som tidigare nämnts har dels genom den redovisade, beräknade premien, dels på grund av den i vinst- och förlusträkningen upptagna avsättningen skulden till pensionsstiftelsen ökat med 3,5 milj. kronor.

Sammanfattningsvis framgår det av bilden över de två senaste årens balanser, att på tillgångssidan har bolagets likvida medel och fordringar samt lager procentuellt minskat från 41 till 31 %, medan anläggningstillgångarna ökat i motsvarande grad från 59 till 69 %.

Skulderna har samtidigt ökat från 40 till 42 %, i främsta rummet på grund av avsättning till pensionsstiftelsen. Bolagets eget kapital har, ehuru det i 1952 års balans i kronor räknat är större än i 1951 års balans, under året i procent uttryckt sjunkit från 60 till 58.

Författningen skall förvaltningsberättelsen numera även innehålla uppgift om brandförsäkringsvärden och taxeringsvärden på anläggningar. I förhållande till fjolåret har brandförsäkringsvärdena stigit med ca 8 %, vilket väl ungefär motsvarar förändringarna i penningvärdet. Taxeringsvärdena har däremot stigit med ca 70 % på grund av den under året verkställda omtaxeringen av fastigheter. Då den kommunala utdebiteringen samtidigt höjes, kommer bolaget att i fortsättningen få ungefär dubbelt så stor fastighetsskatt som tidigare. Brandförsäkringsvärdena är ungefär tre gånger så stora som taxeringsvärdena, vilket väl inte torde innebära någon överraskning, i varje fall inte för de många anställda, som är egnahemsägare.

Avtalet med Sydkraft avvecklas fr.o.m. 1956

Under året har med Sydsvenska Kraft AB överenskommelse träffats om avveckling fr.o.m. år 1956 av 1933 års kontrakt angående leverans av ångkraft från Nyvång. Bolagets behov av el-energi kommer därför i huvudsak att täckas genom leverans från Sydkraft.

År 1950 beslöt bolagets styrelse att i Köping anlägga ett järnsvampsverk. Byggnadstillstånd därför erhöles 1952. Under den tid, som förflöt mellan beslut och byggnadstillståndets beviljande, ändrades i väsentlig grad förutsättningarna för styrelsens beslut, och den ekonomiska situationen hade blivit en helt annan. På grund härav träffades under året ett avtal med Trafik AB Grängesberg-Oxelösund, varigenom detta övertog projektet och därtill inköpta maskiner m.m. Grängesbergsbolaget kommer att i Oxelösund bygga det planerade järnsvampsverket, varvid Höganäsbolaget skall biträda med teknisk sakkunskap och därför uppbära royaltys. I samband med överenskommelsen avvecklades även det markinköp, som bolaget gjort i Köping.

INTERVJULOTTERIET:

Reparatör Edmund Björnell, Baskarp

Intervjulotteriets Fortuna tycks ha en viss förkärlek för västgötar, ity att hon även denna gång bestämde sig för en sådan, dock utan att gå över än efter vatten.

Reparatör Edmund Björnell vid Baskarpsfabriken är alltså en västgöte, som är och alltid har varit hemsocknen trogen ända sedan han år 1914 såg dagens ljus i Brandstorp, Baskarps grannsocken norrut och hemvist för ett inte ringa antal skutskeppare.

Som många ynglingar i Brandstorp kom också Björnell ut på sjön några år och for med en hemmaskuta på Vättern och längs ostkusten. Men vi har inte bara vatten här uppe utan också skog i rikt mått, och Björnell har hunnit med att vara både skogs- och sågverksarbetare, innan han år 1942 kom till Naxos, som den gängse benämningen på vårt företag är här i trakten. Han arbetade först på bandtillverkningen och emballeringen och började 1948 på reparationsverkstaden.

Så frågar jag då Björnell, vad han sysslar med på fritiden.

Ja, det är fiske förstas. (Det där »förstas» är verkligen på sin plats, då det gäller Brandstorp.) En av mina bröder och jag har en båt med redskap ihop.

— Nå, får ni något rejält nu, eller är det mest för nöjes skull som ni fiskar?

— Jo, nog får vi en hel del alltid, och det blir till och med en liten slant över, när underhåll av båt och redskap har betalats. Men visst har fisket gått tillbaka här, det är så säkert det, vad det nu kan bero på.

— Vad sorts fisk får ni mest, och vad fiskar ni med för redskap?

— Vi fiskar nu helt och hållet med not. Det tycker vi passar bäst för fritidsfiske. I början hade vi både rev och nät, men dessa fordrar mera arbete och är svårare att sköta för förvärvsarbetets skull. Rev och nät skall ju vittjas på morgnarna. Och så är näten minsann inte billiga att ersätta, när dom slits bort av stormarna. Noten har man med sig hem efter varje fisketur.

Vad fångsten beträffar, så blir det mest sik, siklöja och lax. Har vi tur, kan det också bli en och annan röding. Vätter-röding det är »fina fisken» det, en eftersökt läckerhet långt utanför fångstområdet.

En särskild typ av vinterfiske är »lakametet» Då det pågår, ser man från land ett band av svarta prickar ute på den isbelagda Vättern. Prickarna är små kojor eller skjul, vars inredning består av en sittbräda och mestadels också av en enkel eld-

stad. Fisket går så till, att ett hål hugges i isen, och kojorna ställs däröver. Fiskaren sitter och pimplar sin »kräkla», och bakom sig har han vid behov kaffe pannan över elden. »Lakametet» är ett mycket omtyckt nöje, och de som bitits av den flugan sörjer inte, när Vättern »lägger sig» men möjligen när sjön såsom i år helt oväntat går upp och kojorna går förlorade.

— Roligt är det i alla fall att hålla på med fisket, och så ger det ju litet omväxling i mat-sedeln också, slutar Björnell.

För att inte fresta honom att begå amatörfiskarens skötesynd, frågade jag aldrig, hur mycket hans största fisk vägde!

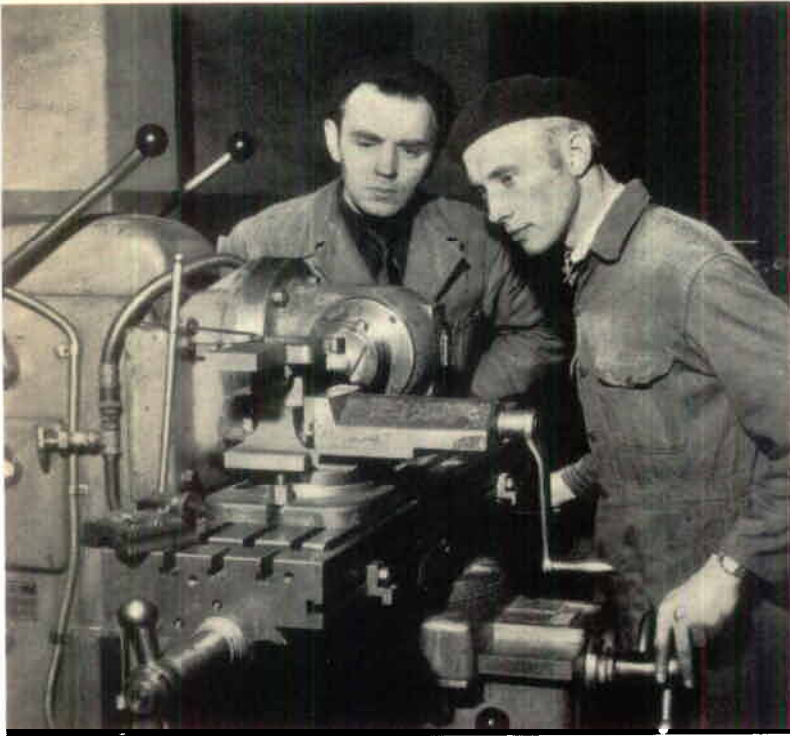
Ar

För reparatör Edmund Björnell i Baskarp är fiske den hobby, som skänker inte bara avkoppling från det dagliga knoget utan också omväxling i kosthåll. Här är han just färdig för en fisketur ut på Vätterns blåa bölja.

21

DIVERSE KONCERNNYTT

På Centralverkstaden i Höganäs har sedan hösten 1950 pågått aftonkurser i maskinbearbetning för Bolagets ingenjörer. De har själva tagit initiativ till denna kursverksamhet, som omfattar 35 timmar varje termin. Vårens kurs, den femte i ordningen, räknade tio deltagare. Ingenjörerna Hans Högestam, Johan Persson, Hilding Bergsten och Lennart Gustavsson har deltagit i samtliga kurser. På bilden syns ing. Högestam i färd med att bearbeta en detalj till skruvstycke i en universalfräsmaskin, medan förman Tage Linde kritiskt granskar arbetsoperationen.

Tre prickfria bolagschaufförer, Gösta Berg, Höganäs, Alve Karlsson, Skromberga och Oskar Magnusson, Bjuv, var med bland de förtjänta bilförare, som i början av maj tilldelades KAK:s förtjänstmärke, II graden. På bilden berättar tydligen Berg (t.h.) någon trevlig upplevelse för kollegerna Karlsson och Magnusson (stående).

På en sträcka av 40 meter ökade Väg & Vattens statliga mudderverk »Gripen III» djupet på inloppsranan till Höganäs hamn från 18 till erforderliga 22 fot. Under några vindstilla apriildagar muddrade »Gripen III» bort det slam, som västliga vinterstormar hopat vid inloppet till hamnen.

Den byggnad i Höganäs, som en gång inrymde Owenska pumpen, har skattat åt förgängelsen. Det stod strid om pumptornets vara eller icke vara, och Riksantikvarieämbetet kopplades in. Detta fann emellertid ur kulturhistorisk synpunkt inte skäl påyrka, att tornet skulle bevaras. Bilden är tagen under pågående, vid tillfället snart fullbordat rivningsarbete.

Fr. Ewers & Sohn, Lübeck-Siems, som Höganäsbolaget har ett nära samarbete med, firade 22 april i år sitt 50-årsjubileum. Firman grundades 1903 av senator Friedrich Ewers och dennes son och har sedan dess utvecklats till en modern anläggning för tillverkning av eldfast material av olika slag. Fabriken sysselsätter ca 150 arbetare och använder för sin produktion till stor del råmaterial från Höganäs. I jubileumsfesten deltog direktörerna Viggo Terling och Edvin Olsson och framförde Höganäsbolagets lyckönskningar. På bilden samtalar de med platschefen Hans Sass (t.v.).

»They never come back – de kommer aldrig tillbaka» besannades än en gång. Det blev en kort ringdans för »gamle» Jersey-Joe Walcott i hans returmöte med hardhittern Rocky Marciano. Redan i första rondan föll det slag, som ändade Jersey-Joes hopp om att kunna återerövra världsmästarkronan. Och ändå hade han någon tid dessförinnan kvistat över från hemmet i Camden till grannstaden Riverton och tagit sig en »uppmjukningsmatch» mot stadige Höganäspojken Fred Larsson, som var murarbas för ugnbygget, när fabriken i USA uppfördes.

I januari lämnades varsel om permitteringar vid gruvdriften. Den faktiska personalavgången jämte inställd nyrekrytering hade emellertid lett till att inga tvångspermitteringar behövde göras. Vid ett informationsmöte med gruvbefälet i april tecknade överingenjör Magnus Smedberg bakgrunden till arbetskraftsläget vid gruvorna

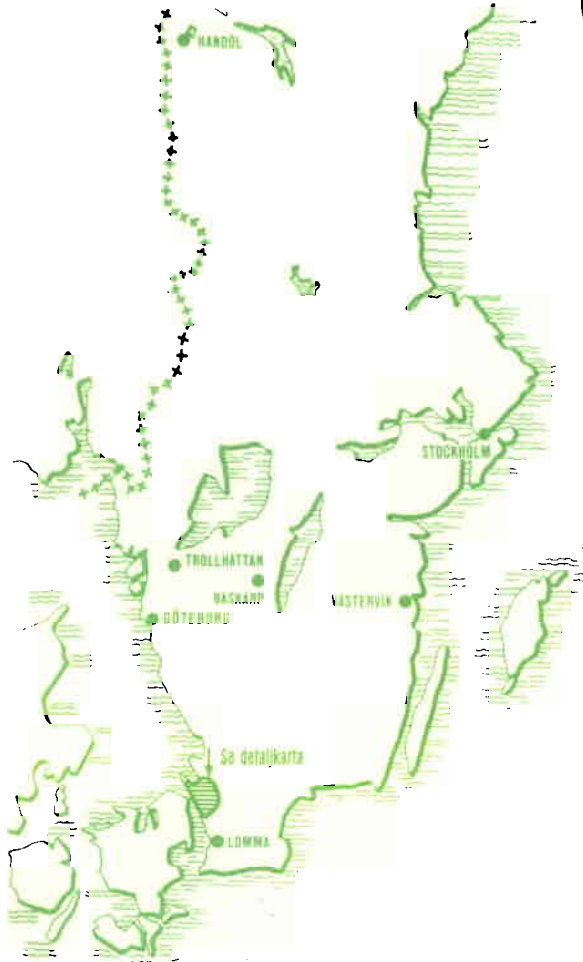
Teknisk Tidskrifts pris för »årets bästa industriannons» har tilldelats Höganäs-Billesholms AB för en annonsserie om keramiskt byggnadsmaterial. H.M. Konungen överlämnar här till dir. Yngve Zacco priset, en av professor Eric Grate utförd skulptur av förgylld brons.

23

6000 personer besökte under fjolåret Schakt Gustaf Adolf i Höganäs. Antalet var faktiskt så överväldigande, att man i år har måst begränsa de underjordiska besöken till främst tekniskt inriktade grupper samt skolungdom från nordvästra Skåne. Visserligen har söta bjuvsflickan Virginia Persson lämnat skolaren bakom sig, men när hon i egenskap av Kvällsnytt Majflickskandidat ville bekanta sig med miljön i en skånsk gruva, så fick hon göra det.

Chang, Ax, Erco

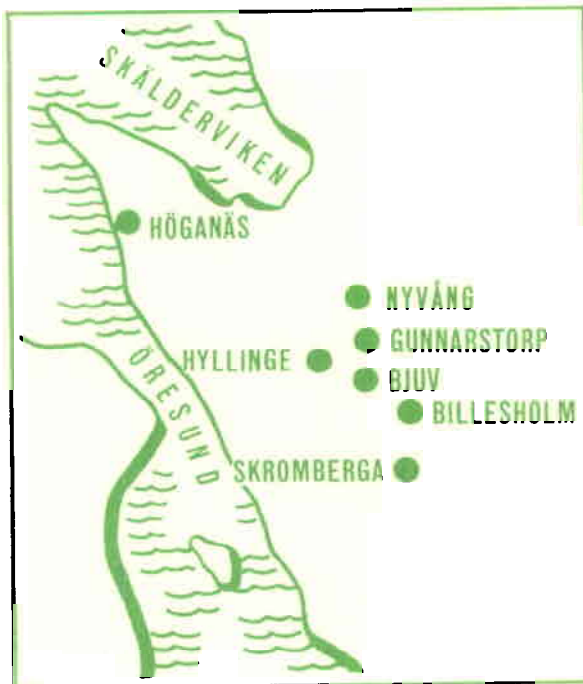

I olika sammanhang har framhållits, att en personaltidning inte bara skall vara skriven för utan också av de anställda. Ett viktigt led mellan dessa och redaktionen intager lokalkorrespondenterna, som förutom att lämna personliga bidrag även skall vara kontaktmän med uppgift att stimulera och hjälpa bidragsgivarna bland de anställda.

Som bekant har det befunnits lämpligt att nedskära antalet fasta medarbetare för »Brännpunkten». Efter den omorganisation, som företagits, räknar vi nu med 18 lokalkorrespondenter, vilka »Ragge» här presenterar i ord och bild.

Erco — Erik Andersson, huvudkassör i Höganäs. »Läxläsning och bordtennis med tre söner bidrager till att fritidsbekymren för dem och deras dagars upphov i stort sett sammanfaller. Varefter fadern faller samman.» (Stor Cello-beundrare.) Har dock energi både till kyrko- och manskörssång och hinner även göra en insats inom det kommunala.

GA — Gunnar Andersson, verkstadsingenjör vid AB Slipmaterial-Naxos i Lomma, som lär betyda »den trögt flytande ån». Omväxling till »vardagens grå» ger främst hemvärnet och skytteföreningen.

Ax — Tage Axelsson, kamrer vid AB Slipmaterial-Naxos i Baskarp. Född i Väsby och uppfödd i Höganäs. De flesta kommunala uppdragen lyckligen avsågade. Träffas på fritiden säkrast vid anrop SM6RS i kortvågsradio, nu först och sist dominerande fritidssysselsättning. Innehar certifikat för WAC (Worked All Continents) och WBE (Worked British Empire).

OCH ANDRA LOKALKORRESPONDENTER

C—t — *Per Cronquist*, anställd i Silikafabriken i Höganäs. Ledamot i Kol- och lerindustriarbetarnas samorganisation, ordf. i fabriksklubben, v. ordf. i företagsnämnden. Innehar ett litet utslag, men — ingen sportflygning för mig, sa' P C—t, som mellertid gärna som åskådare tår sig till sportplatserna.

Ja — *Curt Jönsson*, verkskassör vid Trollhätteverken. Intresserad av sport, ehuru inte aktiv numera. Expert på fotbollstippning. Läser gärna litteratur och spelar med förkärlek bridge.

EN — *Ester Nyman*, sekreterare vid AB Slipmaterial-Naxos i Västervik. Trivs i skog och mark men föredrar en klippa i skärgården, när sommarsolen skinner. Älskar skidsport, helst i fjällen. Språkintresserad. — Försöker måla porslin med någorlunda hyggligt resultat, lyder eget uttalande. Läser en del av nyutkomna böcker.

F — *Filip Fröling*, anställd på landöls Täljstens AB:s kontor. Ledamot av kyrkorådet i Åre och av samma sockens trafikommitté. Gruppchef i hemväret. Gillar sportfiske och skytte.

W J — *Willy Jönsson*, tegelarbetare i Höganäs. Ordf. i fabriksklubben, sekr. i företagsnämnden. Gammal ABF-entusiast. Läser gärna skönlitteratur, biografier, reseskildringar, filosofi m.m. Trivs med Friedrich Nietzsche på originalspråket.

EO — *Edvin Olsson*, klinkersorterare i Skromberga. Betrodd kommunalman med säte i kommunal- och kyrkofullmäktige och flertalet nämnder. Lokalförhandlare och medlem i samarbetskommittén. Lokalredaktör för Skånska Social-Demokraten. Idrottsvän och entusiastisk biodlare.

H — *Henning Henningsson*, ruvarbetare i Gunnarstorp. Ackligt och politiskt intresserad. Ledamot i barnvårdsnämnd, ykterhetsnämnd och ordf. i arbetarekommunen. Skånebolles diplom på väggen skvallrar om ingt gående fotbollsintresse.

K—th — *Rune Kanth*, Billesholms Glasulls AB. Började som springpojke vid dotterföretaget och passerade graderna till förmån på lager och planering 1945. Flitig deltagare i olika studiecirklar.

Chang — *Joel Olsson*, gruvarbetare i Nyvång. Ledamot i valnämnd, Björnekulla Erkända Sjukföreläsa, Nyvångs Byggnadsförening och avd. 50 av Svenska Fabriksarbetareförbundet.

J — *Evald Johansson*, tegelarbetare i Bjuv. Huvudförhandlare, ordf. i Kol- och lerindustriarbetarnas samorganisation, ledamot i företagsnämnden. Bibliotekarie och styrelseledamot i BF och Konsum. Och så skriver jag en och annan dikt, om den räcker till, säger han själv i kännetecknande blygsamt.

Ragnvald — *Helge Leonardsson*, gruvfogde i Schakt Gustaf Adolf, Höganäs. Kassör och underhandlare i Avd. 82 av Sv. Arbetsledareförbundet. Revisor i ABF. Revy författare och spexmakare. Ivrig »gammal-dansare» och vän av folkdanser. Filatelist.

AP — *Arvid Persson*, förmån på torrpressavdelningen i Skromberga. Hemvärnsman och skytt. Medlem i Hantverksföreningen. Hemmakvällarna ägnas åt läsning och radio. En liten priffie med tre likasinnade fyller ofta ut fritiden.

Britta — *Britta Jönsson*, sekreterare vid AB Höganäsarbeten i Stockholm. Höganäsflicka. Aktiv ofta. Teaterbiten och pigg på esor. Medlem i två läsecirklar och dessutom flitig boklånare i bibliotek. De har säkert roligt i en syjunta, hon tillhör.

Å N — *Ake Nygren*, verkstadsarbetare i Höganäs. Livligt engagerad inom skyttesporten. Såsom ordf. i Höganäsbolagets Skytteförening och vice skjutchef och styrelseledamot i Kulens Skyttesällskap har han rikliga tillfällen för sin hobby.

L S—n — *Sigfrid Svensson*, anställd vid tegelbruket i Hylinge. Född kronobergare har han under 40 år varit mycket verksam i brukssamhällets kommunala liv och har beklätt ordförändeposten i flertalet institutioner.

W ÖRTENHOLM:

HÖGANÄS UNDER 1900-TALETS FÖRSTA ÅR

(II)

Om Ryds marknad, om hästskjutsarna från Höganäs Övre station till Mölle och om mycket annat berättar ing. Örtenholm i fortsättningen av sin intressanta artikelserie från Höganäs åren närmast efter sekelskiftet.

I torghörnen framskyttade ytterligare bebyggelse, såsom apoteket, och under de närmast följande åren tillkom den fastighet, som i bottenvåningen inrymde Arnbergsska manufakturaffären och i övre våningen bostadsrum för ungarlar i tjänstemannaställning vid Höganäsbolaget. Ännu något senare kom att i vinkelhörnet mellan hotellet och kontorsbyggnaden uppföras en nybyggnad för Bröderna Karlssons nystartade firma eller Ny & Karlsson, som den till en början hette. Denna fastighet inrymde också en banklokal, som för en lång följd av år disponerades av Höganäs sparbank.

Almalléer präglade gatubilden

I torgets mitt var, liksom nu, ett springvatten, inramat av ett tillvuxet almbestånd, och almaller inramade också såväl torgplatsen som infartsvägarna till detta samhällets centrum. Det vilade verkligen en viss poetisk stämning över detta torg; särskilt under de sommarens onsdagskvällar, då arbetarnas musikkår fattade posto på planen framför disponentbostaden och där konserterade under ett par timmars tid, ett i vardagslivet mycket uppskattat inslag, som lever kvar än i dag.

Grönskan och lummigheten blev emellertid med åren överväldigande rik, varigenom torget kom att ligga allt för mycket i skugga, berövat det solljus, som väl behövts för att ge det sin fulla charm.

Gatorna, som mynnade ut på torgplatsen, tedde sig ganska ledsamma med sina 100-åriga arbetarbostäder, uppförda av grå sandstensblock, som gav dem ett trist utseende, och de lilleputtfönster, de då var försedda med, förlänade dem något fängselikt. Senare sökte man förgylla upp tristets-

sen dels genom att sätta in nya fönster av mer ljusgenomsläppande storlek, dels genom att rödfärga bostadslängorna, något som kom dem att stå bättre mot almallergrönskan än vad den tidigare grå sandstensfärgen förmått.

Än mer tröstlösa och mindervärdiga var huslängorna i den s.k. »Fiskargatan», liksom de nere vid hamnområdet förefintliga »sjölängorna», vilka numera sedan länge samtliga skattat åt förgängelsen och fått lämna plats för mer tidsenlig bebyggelse.

De omnämnda, alltför skuggrika almallerorna var kapten Nordenfelts ögonstenar, varför det satt hårt åt att ens få gallra i deras grenverk för att skaffa möjlighet till att åtminstone en gnutta sol skulle kunna söka sig in i bostadslägenheterna.

När kapten Nordenfelt lämnade chefskapet, tövade det inte heller länge, förrän det sattes igång med en högst nödvändig gallring av dessa trädbestånd, som under årens lopp hunnit växa till och blivit alltför dominerande.

Skralt med badmöjligheter

Med badmöjligheter var det i seklets början dåligt ställt. Privat badrum fanns endast i disponentbostaden. Tjänstemän med familjer var hänvisade till att tigga sig till ett varmbad uppe i bolagets sjukstuga. Det fanns förstås också möjlighet till karbad uppe i pumphuset vid Ryds schakt, men detta senare var i hygieniskt avseende så pass primitivt, att det utövade föga lockelse.

Sedan Höganäsbolaget under seklets första år låtit uppföra ett för dåvarande förhållanden nog så modernt badhus på verkstadstomten (beläget mitt emot inspektor Zetterströms bostad), där det fanns såväl kar- som bastubad med tillhörande duschordningar och simbassäng, togs ett stort steg framåt i sanitär omvårdnad av samhällsmedlemmarna.

En vacker »oas i öknen» utgjorde den ca 3 tunnland vidsträckt Sjöcronaparken, som anlagts år 1864 av dåvarande disponent Sjöcrona. Parkanläggningen grupperade sig kring »Brors Backes» nedlagda gruvschakt. Runt den avfallshög, »Tivolibunken», som här låg kvar och med tiden blivit vackert trädbevuxen, hade i en tilltalande gräsmatteanläggning med jättebokstäver formats namnet »Sjöcrona», till åminnelse av parkens skapare. Denna schaktsbunke hade den respektabla höjden av 18 meter, och där uppifrån hade man och har alltjämt en vacker och vidsträckt utsikt över den kringliggande landsbygden och ut över Öresund, som då företedde en vida livligare anblick än nu, med en mångfald segelfartyg, som dels färdades inåt sundet, dels förbi blånande Kullaberg sökte sig ut mot de fria havsvidderna.

26

De gamla »fiskarlängorna», som fått lämna plats för stadens vackra pensionärshem i Allégatan, förr kallad Fiskargatan.

Den byggnad vid Gruvtorget, som på sin tid inrymde Stenkolsbolagets kontor samt Telegrafstation, finns ännu kvar med obetydligt förändrad exteriör. Förekomsten av almräd, kapten Nordenfelts ögonstenar, var som synes riklig.

»Tivolibygnaden» arbetarnas och tjänstemännens samlingslokal

Till Sjöerösparken var förlagd den s.k. Tivolibygnaden, som ombyggts och avsevärt utvidgats år 1899. Denna fastighet inrymde, utom en del smårum, en större samlingsal, där kommunala och andra mer folkrika sammankomster försiggick. Såväl salen som byggnadslokaliteterna i övrigt fick också disponeras av arbetarnas olika sammanslutningar för sammanträden, liksom också för festligheter av skilda slag. Lokaliteterna stod också till förfogande för oss tjänstemän, och jag har i minnet bevarat en mångfald glada fester, som gått av stapeln där under mina höganäsår.

En rymlig scen lockade kringresande teatersällskap till flitiga besök, och tack vare denna präktiga sal och ett gott scenutrymme kom den dramatiska konsten att i rik omväxling bjudas höganäsarna allt ifrån seklets begynnelse, liksom även i fortsättningen, ända tills tidsförhållandena gjorde, att de turnerande teatersällskapen tunnade av. De numera så allmänt förekommande riksteaterturnéerna förlägger i regel sina uppträdanden till de pampiga folketshuslokalerna och de därtill anslutna folkparker, som blivit alltmer vanliga i vårt långsträckt land.

Kommunalhus blev Tivolibygnaden år 1927 och stadshus år 1936, vilket nämnes till fullständigande av den ovan lämnade historiken.

Skjutstrafiken Höganäs Övre—Mölle livfull tavla

Ett livligt inslag i gatubilden utgjorde sommartid skjutstrafiken mellan Höganäs Övre station och Mölle. Mölle hade vid sekelskiftet börjat komma i ropet som modern badort och besöktes flitigt, företrädesvis av våra vänner danskarna men längre fram i tiden också av tyskar i ganska stort antal. Som hamnförhållandena i Mölle var mindre tillfredsställande, var det närmast beroende av en lyckoträff, om en passagerarångare lyckades ta sig in där, varav följden blev, att flertalet lustresande föredrog den säkrare förbindelsen med järnväg till Höganäs Övre station och därifrån med hästskjuts vidare till Mölle, respektive Arild.

Om söndagarna mötte därför hästskjutsar av en mångfald olika slag i imponerande antal upp vid Höganäs övre station. Man kunde ibland räkna ända till ett 60-tal ekipage.

En livfull och brokig tavla erbjöd därför stationsplanen vid morgontågets ankomst. De utströmmande resenärerna omringades av skjutsbönder, som tävlade i att framhålla sina vagnars förträfflighet och även ibland underbjöd varandra i iveren att få sina åkdon fullt besatta. Festligt var det förstas att, sedan köpsläendet nått avsett resultat, åse den långa kavalkadens start. Lika grann och livfull var tavlan senare på kvällen, när de resande i en lång ström återvände för att tågledes fortsätta till sina hemorter. Naturligtvis innebar denna söndagstrafik en inte obetydlig extraförtjänst för den som hade tillgång till häst och vagn och inte var hemfallen åt längtan efter söndagsvila.

När Möllebanan år 1910 öppnades för trafik, blev det slut med detta färgrika inslag i höganäslivet. De järnvägsresenärer, som inte speciellt planerat ett besök vid gruvor och fabriker, for då samhället förbi.

Ryds marknad uppskattad förlustelse

En årligt återkommande förlustelse var Ryds marknad, vilken fortfarande existerar, trots att den nu knappast har något berättigande ur affärsynpunkt med den utveckling, som köpenskapen fått i Höganäs.

I seklets början var marknaden ett folknöje av stora mått, inplacerad, som den var, i den då obligatoriska frivecka, som såväl manligt som kvinnligt tjänstefolk hade rätt till vid frånträde av en tidigare anställning och tillträde av ny. Därför saknade marknaden ej köpvillig publik, ty det gällde för besökarna att där ekiperar sig och låta sina sparade slantar rulla. Köpenskapen var i huvudsak koncentrerad till torget på Övre, där långa rader av salustånd dagen före marknaden växt upp som svampar ur jorden.

Mest publikdragande var nog emellertid nöjesfältet, som var förlagt till det öppna åkerfält, som fanns mellan stationsområdet och allmänna landsvägen mellan Övre och Nedre Höganäs, dvs. den mark, som senare blev bebyggd med fastigheter av skilda slag, ägda av kronolänsman Bolin, möbelhandlare Johansson, polis Blom, kamrer Karlsson och trävaruhandlare Karl Andersson. Sedan detta område sålunda bebyggs, förlades nöjesfältet till Tivolivången. *Forts. nästa nr*

En bild av det Höganäs, som försvunnit. Det är t.v. de »röda längor», som låg mitt emot gamla kyrkoherdebostället, numera pastorexpedition m.m.

Fåglar i bur

Jag läste i en dagstidning, att man i en läkares mottagningsrum — det var nånstans i England — uppmanade väntande patienter att gemensamt sticka på en i väntrummet liggande filt eller ett täcke. Det skulle — sade man — ha en lugnande inverkan på patienterna.

Detta bryter bjärt emot det evinnerliga fågel-snatter, som förekommer i dr Jonés mottagningsrum och som sannerligen inte kan verka lugnande på en sjuk person.

Säkerligen kommer Syster Iris att resa sig mot detta mitt angrepp på hennes skyddslingar, men jag vet, att många besökare reagerar skarpt mot det »oljud» de för. Byt ut dem mot ett stilligt akvarium! Det har den fördelen med sig, att inga irriterande missljud uppstår.

I vilket fall som helst, fåglarna vet, om det inte vore bättre att sticka.

P C—t

Liksom insändaren har jag hört klagomål mot fåglarnas oljud, men å andra sidan har jag även fått bevis på uppskattning av den förströelse, som fåglarna utgör under en trist och händelselös väntan. Detta inte minst från dem som har barn med sig. Man kan således påstå, att meningarna om fåglarnas vara eller inte vara i mitt väntrum är delade — men var är inte meningarna delade?

Vad beträffar handarbete i väntrummet så är denna banbrytande idé nog mera aktuell i England, där väntetiden numera ligger på 4—5 timmar, än hos oss i Sverige, om man bortser från vissa överbefolkade sjukhuspolikliniker.

Men om insändaren tror sig ha sparat ett mera allmänt intresse för denna form av förströelse, skall jag gärna skapa möjligheter därför. Ett idogt arbete med strumpstickor eller virknål är möjligen mera lugnande för en orolig patient än fågelkvitter men obestridligen mera lugnande än de skräckskildringar av olika sjukdomstillstånd med mer eller mindre svår utgång, som nu ofta får utfylla väntetiden.

Tacksam för förslag till färger på garnet!

Stig Jonés

Varför bara gruvarbetare?

För en tid sedan gick genom dagspressen ett meddelande, att Höganäsbolaget var på spaning efter en skånsk gruvarbetare jämförbar med Peter Matla, han Ni vet med 100 000 olycksfallsfria arbetstimmar.

Inget ont om detta. Men varför bara gruvarbetare? Nog förstår man, att gruvarbete kan vara mer riskabelt än t.ex. fabriksarbete, men nog skall väl en uppmuntran vara en sådan (det var väl meningen), oavsett var man har sin arbetsplats.

Detta inte sagt för att förringa dessa mannars »prestation» (läs: tur), men det är fel att premiera en grupp av ett stort antal arbetare.

Nog kan väl herr Jungbeck med sin obestridligt eminenta förmåga finna rätt på en liknande jämförbar Peter Matla inom fabriker för att därigenom ge fabriksarbetarna en chans till en resa, om än inte till Köpenhamn, så åtminstone till Bjuv.

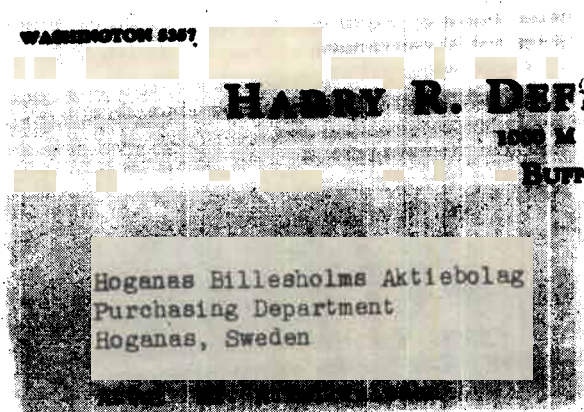
P C—t

Förebilden i vår »Peter-Matla» tävling var en amerikansk gruvarbetare, och det föll sig därför ganska naturligt, att vi i första hand sökte hans like bland våra egna gruvarbetare.

Dessutom är det som bekant så, att när man kommer med en ny idé, så finns det, trots den goda avsikten, alltid folk som finner anledning att klandra. Den allmänna opinionen kan kanske någon enstaka gång vara enhällig, då det gäller att fördöma en sak, men det händer aldrig, att alla är positivt inställda till vad det vara må. Det är därför klokt att känna sig för, när man beträder en ny väg inom propagandan. Där har P C—t ytterligare ett skäl, varför vi först begränsade oss till gruvarbetarna.

Av detta framgår måhända, att olycksfallsfritt arbete i en fabrik i och för sig ingalunda bagatelliseras. Det är för övrigt inte så länge sedan som premiering därav var satt i system. Med största säkerhet kommer vid tillfälle någon liknande premieringsform att införas, och vi kommer då att tacksamt erinra oss uppslaget med en resa till Bjuv. Bjuvsarbetarna får väl resa någon annanstans.

Allan Jungbeck

Eskimå på Inköpet?

En dag dök det i Höganäs upp ett brev, adresserat till Mr. Atlailuledan. Han skulle finnas vid Höganäsbolaget, men förgäves letade man i dess personalregister efter en man med detta högst besynnerliga namn.

Först ville man ju tro, att det var någon senkommet anländ yngling från Ivigtut på Grönland, Takla-Makan i Östturkestan eller Antananarivo på Madagaskar, tills företagsdetektiven slog ner på rätte mannen: inköpschefen Martin Edén. Det var dennes namnteckning, som Harry R Defler, Buffalo, N.Y., hade tolkat på detta fantasifulla sätt.

En husmor kan inte räkna sin arbetsdag i några 8 arbetstimmar. Sällan räcker väl alla dygnets timmar till för allt, som borde göras eller skulle kunna göras. Hon har en svår lott — och en rätt otacksam lott. Ja, det där vet vi manfolk bäst. Vi kräver så mycket av en husmor, och det har vi väl gjort ända sedan vi var hur små som helst och kommer vi att göra så länge vi lever. Mat ska stå på bordet, och dammat och snyggt ska hemmet vara, och barnens kläder skall vara lappade och nystrukna. När man så uppsnappar, att det krävs bort mot 1 200 steg för att laga till en ordinär måltid om köttbullar, potatis, spenat och saftsoppa, blir man lätt puff och frågar sig: Hur hinner de? Och ändå hinner de. Ja, inte bara sköta sitt hem utan ibland också ägna sig åt sig själva, ett yrke vid sidan av eller någon stimulerande fritidssysselsättning.

Har man som fru Maj Cleyndert en tungrodd våning att städa, en stor trädgård att ansa och fyra slitvargar i åldern 6 till 12 år att klä upp, behöver man inte gå sysslolös. Storasyster och lillpojken är blonda som sin svenska mor, medan mellanbarnen mera brås på sin mörke fader. Lille

Frukt i mängder får fru Anna Wendt i Hyllinge handskas med. Hon är gift med gruvarbetare Otto Wendt i Nyvång, och sommardid stiger hon upp en stund före sin make och cyklar halvmilen till sin arbetsplats vid Nymans handelsträdgård i Wäla.

Jan Nico kunde förresten tala fyra språk, när ing. Cleyndert för två år sedan flyttade sina bopålar från Billiton invid Java till Gunnarstorp.

Skönt är när makar delar intresse, och nog må det sägas om makarna Henningsson i Gunnarstorp, ty fru *Signe Henningsson* är lika kommunalt och politiskt intresserad — och engagerad — som Henning själv. Längre låter hon sig inte störas av signaturen, ty ett sammanträde i Bjuvs fattigvårdsstyrelse manar henne till snabbt uppbrott.

Fru *Ina Andersson*, Höganäs, lockades en gång in på den politiska banan av sin man, kassör Erik A. Hon hade i flera år tillhört socialvårdsstyrelsen och fattigvårdsstyrelsen, när hon för tre år sedan kom in i stadsfullmäktige. Sedan länge har hon dessutom varit fältman — eller heter det fältkvinna? — vid Thulebolagen. Tre pojkar i skolåldern har hon, så hon vet, vad hon talar om i interimsstyrelsen för Höganäs folkskolors föräldraförening.

Namnet Franssén kombinerar varje bjuvsing med frukt. En mångfald priser och diplom vittnar om att herr Nils Franssén skurit lagrar på olika trädgårdsutställningar. Fru *Ellen Franssén* å sin sida har tagit flera pris för sina utsökta förråd av fruktkonserver. De är inte bara vackra att titta på utan också goda att smaka av. Det vet de elva barn, hon fostrat. Nu är det barnbarnens tur att hålla sig väl med farmor eller mormor Ellen, så det kan vankas ett läckert inlagt päron.

Fru Bibbi Mossberg har knäppt Riverton-kollegerna Eva Gummeson och Annamarie Forss under en shoppingtur i Philadelphia

Framför en skuggspelsdocka från Java poserar Jan Henrik Cleyndert i en ny badrock, som mamma Maj just har sytt färdig.

Hemmet, badhuset och sjukstugan i Hyllinge tar fru *Ragnhild Dahlstrands* tid och krafter i anspråk. Badhuset, som är öppet två dagar i veckan, sköter hon tillsammans med maken Enar. Och på sjukstugan tvättar, städar och eldar hon.

- Så nog får man tiden att gå, säger den forna värmiländskan leende.

En fin lokal som Folkets Hus i Bjuv behöver givetvis sin extra finputs, och den detaljen sköter fru *Lizzy Olsson*. Detalj är nog lite i underkant för det arbete, hon utför. Det är ett drygt jobb att fräscha upp festlokalerna efter allt dansande och ståhej som äger rum där. 8 timmar om dagen tar städningen, och när hon slutar halv två, tar hon mat med sig hem från Lukas bar och serverar maken Erik till middag.

Händig brukar damer vara, och fru *Elsie Rosenqvist*, maka till elektrikern Börje Rosenqvist vid Billesholms Glasulls AB, utgör inget undantag. Att sy handskar är ett jobb, som kräver fingerfärdighet, om det skall bli någon förtjänst. 3 kr. paret får hon från sin uppdragsgivare, AB Jackson i Malmö. 6 å 7 par om dagen kan hon sy, men då ges inga extra kafferaster.

Upe vid kyrkbacken i Billesholm sitter fru *Anna Andersson* vid sin Husqvarna och syr en scoutdräkt. Våren är en bråd tid för en uppskattad sömmerska, men så har hon också takterna kvar, alltsedan hon som flicka arbetade vid Hedéns skrädderi i Ängelholm. Det var där maken Gösta fann henne, då han upphörde att vara dalmas för att bli skåning.

Att en vävstol kräver ordentligt med utrymme har både fru *Aily Olsson* och hennes make Malte fått konstatera. Men vad gör det, när finskfödda fru Aily kan väva så läckra mattor. Tack vare henne pryds nu många hem i Nyvång med tras-mattor, komponerade i alla regnbågens färger.

I grannhuset i Nyvång bor Johan »Bleking» med sin fru *Signe Johansson*. Hon har sytt i all sin dar, men numera är det mest barnbarnen i Hälsingborg och Stockholm, som drar nytta av hennes flinka fingrar. Så länge hon minns, har hon under säsongen gallrat betor på fälten kring Nyvång. Dess- emellan sköter hon med glädje sina höns.

I Gunnarstorp öppnade fru *Iris Frick* för två år sedan en matservering, som blev mycket populär inte minst bland de tyska gruvarbetarna. Visserligen var den svenska maten lite ovan för dem

Färgglada trasmattor väver finskfödda fru Aily Olsson i Nyvång

Handsydda svinlädershandskar, »made in Billesholm», levererar fru Elsie Rosenqvist till Jacksons i Malmö.

i början, men nu slukar de fru Iris specialitet - - torsdagsärter och pannkaka - - med den största förtjusning.

Bland många andra förvärvsarbetande husmödrar vid Skrombergaverken stöter vi på fru *Inga Wahlgren*, fru *Lilly Paulsson* och fru *Elly Nilsson*. Mellan arbetet på packningen och den egna villan delar fru Wahlgren sin tid. Fru Paulsson, som är

30

Finare än fint ska det vara på Folkets Hus i Bjuv, när fru *Lizzy Olsson* städlat färdigt för dagen.

Att våren har varit bråd på sömmerskefronten i Billesholm, kan fru *Anna Andersson* intyga.

fränskild och har två små barn, får gå upp kl. 4 och cykla med sina telningar från Östervärn till en familj i Norra Värn. Och fru Nilsson med fyra barn i hemmet måste också sköta om sina 30 tupper och två grisar, av vilka den ena juletid förvandlas till allsköns läckerheter på familjen Nilssons julbord. De tre damerna har tre gemensamma önskemål, som i hög grad skulle förenkla deras dubbla sysslor: barnkrubba, deltidstjänst och utspisningslokal i anslutning till fabriken.

Om inte min man och jag hade olika skift, skulle det aldrig gå, säger fru Anna-Lisa Svensson, vilken liksom sin make Bruno arbetar vid Billesholms Glasulls AB - hon i »skålarerna», han i finullen. Fem barn har de, och minsten Bo är faktiskt en 53:a. Men med gott humör och en duktig man ordnar sig allt, anser fru Svensson.

Vissa veckor ser inte Karl och fru Alma Danielsson i Gunnarstorp till varann mycket. Han arbetar vid Bjuvsverken, och när hon avslutat kvällsskiftet vid barnmaten på Findus, har maken redan gått till sängs. Fru Alma har alltid varit mycket aktiv. Tidigare stod hon 8 år bakom disken vid Konsum i Åstorp, och tills i år har hon varit ordförande i Gunnarstorps socialdemokratiska kvinnoklubb.

På Västerviksfronten träffar vi på idel energiska kvinnor. Där är fru Inger Welinder, som nu i vår efter två år på seminariet i Linköping utexaminerades som folkskollärarinna. Drygt har det varit att på samma gång sköta sina studier och så över veckosluten komma hem och se till maken Kjell och flickorna Lena och Eva.

På ett annat gebit sprider Västerviksskalden Greens maka Inga Green kunskap. Hon är skolkökslärarinna och håller kurser i stadens skolor. Att mamma kan laga härlig mat, intygar gärna åtta-åringen Anders och tvillingarna Gunnar och Lasse.

Vid bryggeriet i Västervik arbetar fru Bertha Lundgren om dagarna. Hon är maka till slippresaren Uno L. Att flaskorna är rena och all right, innan de fylls på nytt med härligt västerviksöl, kontrolleras av fru Lundgren.

Fru Ellen Andersson lärde sig väva vid Nordenfeldtska seminariet i Göteborg, och takterna sitter i. Det mesta i det trevna Lomma-hemmet har hon vävt själv, möbelyger, gardiner, trasmattor, handdukar, servietter. Ja, till och med ett ulstertyg till maken ing. Gunnar Andersson, och den rocken gick att slita på hela 13 år. Så nog håller hon kvalitet alltid.

För trettio år sedan kom en ung nyexaminerad folkskollärarinna från Göteborg till Fagerhult i Västergötland. Med en hänförande utsikt ner mot Vättern och bort mot Holavedens blånande höjder är det verkligen en plats, som med heder bär sitt namn. Där lärde hon känna en av bygdens söner. Arvid Jernbom hette han, och snart hette den unga lärarinnan fru Edit Jernbom. Efter slutad skoldag hinner hon pyssla om sina kära fönsterväxter i den underbart belägna lärarbostaden eller fördjupa sig i någon bok med modern poesi, innan maken Arvid kommer hem från förmansjobbet vid Baskarppabriken.

I mamma Anna-Lisas knä trivs allt unge Bo Svensson särdeles prima

Låt oss som avslutning krossa Atlanten och hälsa på hos kollegerna i Riverton vid Delawarefloden, där en gång Skinnstrumpa och Siste Mohikanen tassade omkring på lätt mockasin och sade: Ugh... men där nu jättelika industrikomplex trängs efter strandkanten.

Fru Birgit Mossberg har snabbt kommit in i miljön - även om hon ännu inte går i den amerikanska husmorsuniformen: blåbyxor och rutig utanpåskjorta. Men en gång i veckan bilar hon med sina medsystrar över floden till miljonstaden Philadelphia och handlar djupfryst för en vecka framåt, kyckling och fisk och barnmat i 57 varianter och glass till ungarna. Blir det en stund över, slinker hon gärna upp på något av de stora varuhusen och provar klänningar, som finns från 4 dollar upp till 300 dollar. På kvällarna flockas barnen kring televisionen och tittar på hur The Super-man eller Hopalong Cassidy gör reklam för majsflingor eller tuggummi. Under tiden skriver deras mamma brev hem till det gamla landet.

Roger

Tack för de fina äggen, säger Nyvångsfrun Signe Johansson till sina litiga häror.

Sport

Blommor, diplom och presenter till

JUBILERANDE HÖGANÄS BK

Med en högtidlig jubileumsfest celebrerade Höganäs Bollklubb i Folkparken påskdagen sin 40-åriga tillvaro. De många lyckönskningstalen formade sig till en hyllning för samhällsgagnande verksamhet i fostrans tjänst. Blommor, diplom och många presenter överräcktes till klubben. Ett stort antal medlemmar tilldelades utmärkelser av olika valör. Bland telegrafiska lyckönskningar bör nämnas en från klubbens förste ordförande Filip Wasiljoff, i ungdomsåren anställd vid Bolaget och nu bosatt i Worcester i USA.

Bland inbjudna gäster märktes stadsfullmäktiges ordförande, riksdagsman Åke Olofsson, som framförde stadens tack och överlämnade en blomsteruppsats.

Som representant för Höganäsbolaget gav redaktör Ragnar Engberg uttryck för företagsledningens uppskattning av idrotten och villighet att stödja densamma, dock med hänsynstagande till de många olika idrottssammanslutningarna inom den räjjong, där Bolaget bedriver sin verksamhet. Med anledning av jubileet uppsatte företaget ett vandringspris, för vilket klubbens ledning själv får avgöra tävlingsformen.

Bolagets bridgespelare har vid flera tillfällen visat sin klass, senast vid mötet med Elektromekano på »Tillflykten» i Mölle. På ytterplatserna vid det närmaste bordet segrarparet Eric Fridlund—Sven Lundgren.

Unikt guldmärke premiärutdelades

Det av HBK nyinstiftade spelarmärket utdelades för första gång i guld med förgylld krans. Denna utmärkelse tilldelas de spelare, som deltagit i minst 400 matcher för klubben. Bland de sex HBK-are, vars rockslag nu prydes av detta förnämliga märke, är elektriker Sune Karlsson, arbetsbas Hans Svensson-»Ruke» och ugnssättare Åke Hedberg. Karlsson, en av klubbens genom tiderna bäste backspelare, är rekordman med 490 matcher. »Ruke», målvakt av toppklass under många år, har kommit upp till 439, och Hedberg, som gjort sin värdefullaste insats som högerytter, har jämnt 400 matcher.

Gais besegrades i jubileumsmatch

Som ett led i jubileumsprogrammet spelades annandag påsk en fotbollsmatch mot allsvenska Gais. Det var första gången göteborgslaget gästade Julivallen i Höganäs. Hemmalaget gjorde en strålande match och besegrade sina förnämliga motståndare med 4—1.

Vid tidpunkten för jubileumsfirandet hade HBK en god placering i div. II sydvästra. När dessa rader gått i tryck, är det klart, huruvida klubben lyckades klara en medaljplats.

Ege

HÖGANÄSBOLAGET SLOG ELMEKANO I BRIDGE

Sedan bridgen på allvar slagit igenom här i landet, har den fått en otrolig utbredning. I så gott som varje samhälle finns en eller flera klubbar, som idkar denna sport.

Utöver de 25 000 medlemmar, som är organiserade i Sveriges Bridgeförbund, finnes säkerligen flera gånger detta antal, som mer eller mindre aktivt bedriver spelet. Man kan nästan gå så långt som att påstå, att det snart hör till allmänbildning att kunna spela bridge.

Vid Höganäsbolaget finns en hel del anställda, som är medlemmar i bridgeklubben på platsen. Dessutom brukar tjänstemännen ha återkommande tävlingar mot tjänstemän vid andra industrier. Sålunda förekommer matcher mot Helsingborgs Gummifabriks AB två gånger årligen, och sedan dessa tävlingar startades, har Höganäsbolaget hemfört tre segrar mot en för Gummifabriken.

Tisdagen den 14 april i år spelades en tävling på semesterhemmet »Tillflykten» i Mölle mot Elektromekanos tjänstemän, varvid Höganäsbolaget segrade med 1 420 poäng mot 1 100 poäng.

Individuella resultat för de sju bästa paren:

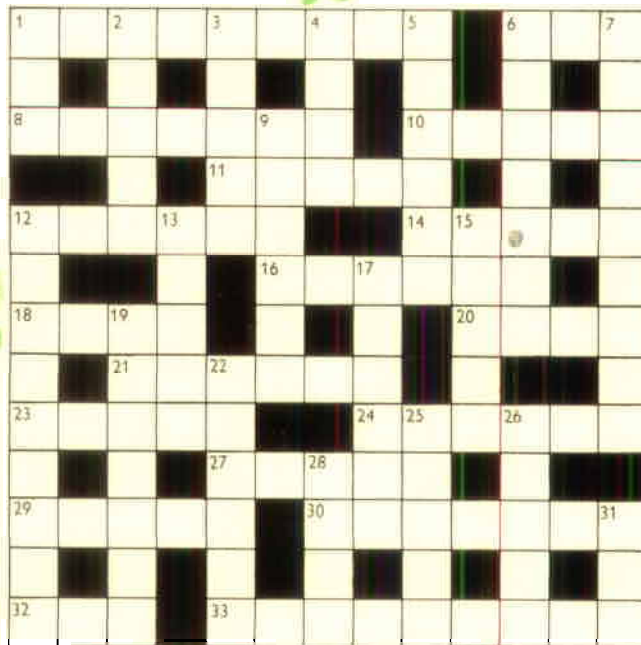
Poäng

1. Lundgren—Fridlund, Höganäsbolaget ... 215
2. Cronqvist—Sjöqvist, Höganäsbolaget 193
3. Kittel—Svensson, Höganäsbolaget 184
4. Norén—Andrup, Höganäsbolaget 173
5. Jonés—Turesson, Höganäsbolaget 168
6. Bogren—Engmarker, Höganäsbolaget 167
7. Holmgren—Åkesson, Elektromekano 167

Sven

GLAD MIDSOMMAR

Problemspalten

ETT MIDSOMMARKORSORD

Det var rätt länge sedan korsordsentusiasterna fick något till livs i den här spalten. Därför ger vi Er nu detta midsommarkorsord att fundera på som omväxling med cykelturer, skogspromenader och gäddfiske.

VAGBÄTT:

1. I är längre för många (9)
6. Fasar för Kalle Blomkvist (3)
8. Lovande marknad för Högnäs-produkter, anser Terling (7)
10. Bör företagsnämnden vara (5)
11. Skriver man stundom till (5)

Lösningar, märkta »Midsommarkorsord», skall vara Red. för »Brännpunkten» tillhanda senast den 1 aug. 1953. Lösningarna skall skrivas på särskilt blad. Korsordet i »Brännpunkten» skall alltså inte klippas ut. Tre priser på 15, 10 och 5 kr. utdelas som vanligt, och resultatet av tävlingen kan Ni läsa om i höstnumret.

Lösning på »En påskrebus»

»Falleri, fallera, falleralla» var lösningen på denna skämtrebus. En lösare har i värvran inlett

12. De väldige — med skri och
med dån.
Slå riken och byar omkuff.
(6) (Geijer)
14. Taggfenig bentfisk (5)
16. Där ligger »Lasse i Gatan»
begraven (6)
18. När tiden är inne (4)
20. Bör det ha slutat så här års
i hela landet (4)
21. »Barn till porslinsfabrik
och - », sa' Malte N. (6)
23. Måste ofta ingredienserna
vid blandning (5)
24. Bör skämtet vara (6)
- 27 och 29. Hederstitel för skånsk
gruvarbetare (5 + 5)
30. Kan vara en bidragande or-
sak till hennes djupa, out-
grundliga blick (7)
32. Diktas (3)
33. Synnerligen onda (9)

LODRÄTT:

1. Känd onkel (3)
2. Stackars innevånare (5)
3. Sysselsättning på glasberg
(5)
4. Bekant direktörsnamn (4)
5. Sjö i Sydostafrika (6)
6. Marint yrke (7)
7. Textil reparatör (9)
9. Spa (6)
12. Var Gubben Noak (9)
13. Modern dans (5)
15. Inte bra för personer med
högt blodtryck (5)
17. Hemlig (6)
19. Stump (7)
22. Ofta felaktigt använt om
möda (6)
25. Munfisksen (5)
26. Brukar småbarn göra (5)
28. Strängmaterial (4)
31. Bifall med tvekan (3)

glädjeutropet med »Barfota», vilket dock bara delvis stämmer, eftersom hönan i rebusen faktiskt har skor på sig! Men damerna är ju alltid litet mera förståndiga, när det gäller värklädseln, eller hur?

Priserna gick till:

Fröken Asta Fridström, Box 236, Nyväng, kr. 15: .
Kontorist Edvor Blomqvist, Finngatan 16, Högnäs, kr. 10: .
Fabriksarbetare Nils Danielsson, Valleberga 3, Ekeby, kr. 5: .